

New
Direction

ČÍM MŮŽE SOUDOBÝ AMERICKÝ KONZERVATISMUS OSLOVIT EVROPU?

MARTIN FIALA & ROMAN JOCH

newdirection.online

[@europeanreform](https://twitter.com/europeanreform)

[@europeanreform](https://www.instagram.com/europeanreform)

[NDeuropeanreform](https://www.facebook.com/NDeuropeanreform)

contact@europeanreform.org

New Direction

Founded by Margaret Thatcher in 2009 as the intellectual hub of European Conservatism, New Direction has established academic networks across Europe and research partnerships throughout the world.

New Direction is registered in Belgium as a not-for-profit organisation and is partly funded by the European Parliament.
REGISTERED OFFICE: Rue du Trône, 4, 1000 Brussels, Belgium. **EXECUTIVE DIRECTOR:** Naweed Khan.

The European Parliament and New Direction assume no responsibility for the opinions expressed in this publication. Sole liability rests with the author.

Martin Fiala

Martin Fiala (*1993) je redaktor v nakladatelství Books & Pipes a redaktor revue Kontexty. Absolvoval dějiny umění na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a nyní na stejné fakultě studuje doktorský program historie.

Roman Joch

Roman Joch (*1971) je ředitel a viceprezident Občanského institutu, publicista a komentátor. Vyučuje na Národohospodářské fakultě VŠE a na soukromé VŠ CEVRO Institut. Specializuje se na politickou filosofii, mezinárodní vztahy, bezpečnostní otázky a americkou politiku. Je autorem řady knih a publikací.

ÚVOD	7
1 SPOLEČNOSTI OVLÁDAJÍCÍ TECHNOLOGICKÝ SEKTOR (BIG-TECH)	9
1.1. Situace v USA	10
1.1.1. Elizabeth Warrenová	10
1.1.2. Josh Hawley	10
1.1.3. Cenzura konzervativců	12
1.1.4. Je boj proti monopolům konzervativní?	13
1.2. Pozice EU	14
1.3. Závěr	15
2 ZELENÝ NOVÝ ÚDĚL A ZELENÁ DOHODA PRO EVROPU	17
3 KLIMATICKÉ ZMĚNY A REAKCE KONZERVATIVCŮ	19
3.1. Konzervativní alternativa	19
3.2. Dan Crenshaw	20
3.3. Garret Graves	22
3.4. Greg Walden	23
3.5. Závěr	23
4 AMERICKO-ČÍNSKÉ VZTAHY	25
4.1. Lásky	25
4.2. Nenávist i lásky	25
4.3. Zamilovanost	27
4.4. Nenávist	29
5 AMERICKÝ KONZERVATISMUS – POUČENÍ PRO EVROPU?	33
6 ZÁVĚR	35

ÚVOD

Není to lehký úkol, ale odložme na chvíli stranou pandemii koronaviru. Vypusťme na chvíli z hlavy nadcházející prezidentské volby v USA, které ať už dopadnou jakkoliv, jejich výsledek žádným způsobem současné společenské napětí ve státech nezmírní, spíše naopak.

Obě témata budeme sice ve studii zmiňovat, ovšem primárně se zaměříme na několik oblastí, jež úzce souvisí s konflikty probíhajícími v roce 2020, ale zároveň je v mnoha ohledech přesahují. Témata, o kterých zde píšeme, jsou geopolitická, společná jak pro USA, tak pro Evropu. Jsou to problematiky, u kterých můžeme s velkou mírou pravděpodobnosti předpokládat, že budou definovat následující minimálně jedno desetiletí politického diskurzu.

Taková témata jsme identifikovali tři. Prvním je otázka regulace společností ovládajících technologický sektor. Sociální sítě nejsou v poslední době jen komunikačním nástrojem pro dorozumívání se s přáteli, ale ve stále větší míře nám zprostředkovávají i zprávy. Mají pod kontrolou, co vidíme a co nevidíme. Logicky se tedy nabízejí tyto otázky: Kdo o viditelnosti či smazání obsahu rozhoduje? Kdo odpovídá za závadný obsah přímo porušující zákon? A do jaké míry si může do fungování soukromých společností dovolit vstoupit USA a do jaké míry Evropská unie?

Druhou problematikou je Zelený nový úděl pro USA. Je to téma, které si už kompletně přivlastnila levice, nebo se zde ještě nachází nějaký uchopitelný prostor pro konzervativce a jejich řešení? V kapitole dvě i tři zdůrazňujeme, že ano – a že je mimořádně důležité, aby tato konzervativní řešení, navrhovaná republikány, byla vidět. Mohla by se od nich odvíjet evropská konzervativní reakce na momentálně dominující Zelenou

dohodu pro Evropu. V zájmu evropských konzervativců je podobná řešení navrhovat a zmírnit tak destruktivní socio-ekonomické dopady tohoto plánu.

V kapitolách věnovaných prvním dvěma tématům se ukáže, že velkou roli na pozadí obou problematik hraje a bude hrát Čína, jeden z dominantních, ale zároveň stále problematičtějších globálních hráčů. Proto se ve čtvrté části studie zabýváme historickým vývojem vztahu mezi Čínou a USA. Od spolenectví až po dnešní, stále vyhrčenější rozkol. Jak uvidíme, začíná se zde opět rýsovat tlustá dělicí čára mezi Východem a Západem. Naznačujeme, že se Evropská unie jako celek – a členské státy také – bude muset rozhodnout, na kterou stranu se postaví. Budeme regulovat americké technologické společnosti a tlačit na ně do takové míry, že uvolníme prostor čínským alternativám, jako je třeba společnost Alibaba? Budeme v Evropě zásadním způsobem měnit svoje životy a ohrožovat ekonomiku v důsledku opatření přijatých kvůli Zelené dohodě pro Evropu a necháme zároveň Čínu ekonomicky růst a podílet se největším procentem na světových emisích? Dovolíme Číně vstoupit na naše trhy s 5G sítěmi a jadernými technologiemi, nebo se budeme společně s USA snažit více investovat do inovací v energetickém sektoru a začneme přicházet s vlastními chytrými řešeními? Všechny tyto zahraničněpolitické a ekonomické otázky leží před námi. Před Českou republikou a před Evropou jako celkem.

Pro všechna témata je příznačná jedna věc, která určovala i pojetí této studie: V USA se jich chopila převážně mladší generace politiků, a mohou tedy i nám naznačit, jakým směrem se bude Republikánská i Demokratická strana ubírat do budoucna. Cílem této studie je zasadit tyto problematiky do historického kontextu, ukázat pozice důležitých politických osob-

ností v USA ve vztahu k těmto tématům, zdůraznit, kde dochází k průniku s politikou Evropské unie. Jak jsme již zmínili, soustředíme se převážně na pozice

konzervativních politiků, ve snaze zdůraznit, že se začíná rýsovat jasná pravicová alternativa, která může v následujících letech dominovat politickému diskurzu.

SPOLEČNOSTI OVLÁDAJÍCÍ TECHNOLOGICKÝ SEKTOR (BIG-TECH)

Způsob, jakým mezi sebou komunikujeme, jak konzumujeme informace, prošel za posledních dvacet let radikálními změnami. Už jen velmi malé procento lidí otevře ráno tištěné noviny nebo zapne televizi, aby se informovali o dění ve světě. A také jen velmi málo lidí otevře internetový prohlížeč a rozklikne adresy několika zpravodajských agentur, od kterých nejčastěji čerpá informace.

Většina z nás otevře Facebook nebo Twitter na našem iPhoneu od Applu či smartphonu od Huawei. Odpovíme na zprávy našich přátel, projedeme hlavní stránku, rozklikneme odkazy na sponzorované i nesponzorované články, přidáme na ně reakce, okomentujeme je a případně je i sdílíme našemu okruhu kontaktů. Po každém z těchto zmíněných úkonů za sebou necháváme digitální stopu. Informace, které jsou někde k dispozici a za určitých okolností se s nimi může nějakým způsobem pracovat.

Každá z velkých společností současnosti funguje samozřejmě trochu jinak – odvíjí se to od jejich business modelu. Důvod, proč například sociální síť Facebook nešifruje zprávy mezi uživateli (tzv. end-to-end encryption) a Apple v rámci svého iMessage ano, je poměrně přímočarý. V případě obchodního modelu firmy Apple pochází primární finanční příjem z prodeje hardwaru a softwaru a z placených služeb (Apple Music, Apple TV, Apple Arcade), tedy sbírat data z osobních informací uživatelů není jejich prioritou. Oproti tomu Facebook je čistě internetová služba. Služba, jejíž primární finanční příjem jde z reklam a z poskytování dat o preferencích svých uživatelů jiným společnostem. Podle historika Nialla Fergusona toho dosahují pomocí maximalizace zapojení uživatele (tedy jakou dobu dokáže internetová stránka udržet naši pozornost):

„Jejich business model je stále více postaven na sběru uživatelských dat. To znamená, že potřebují maximalizovat zapojení uživatele. Čím více času strávíte na Facebooku, tím větší množství reklam uvidíte a tím pádem vygenerujete lukrativní data o svých osobních preferencích.“¹

Instagram (služba patřící Facebooku) tak třeba nedávno zavedl nekonečný proud příspěvků. Ve chvíli, kdy si prohlédnete nejnovější příspěvky osob, které sledujete, namísto zobrazování starších, již zhlédnutých příspěvků, vám začne služba automaticky nabízet doporučené příspěvky na základě vašich preferencí.² Tento proud doporučených příspěvků je nekonečný, tedy potenciálně zajišťuje onu zmíněnou maximalizaci zapojení uživatele.

Další problematikou po směru dat je cenzura. V posledních letech jsou firmy sídlící v kalifornském Silicon Valley (Google, Facebook nebo Twitter) obviňovány z cenzury konzervativních názorů ve prospěch levicových ideologií.

První kapitola studie se zaměřuje na to, jak tyto problémy spojené s technologickými společnostmi řeší v USA, kteří politici se tímto tématem aktivně zabývají, jakou legislativu předkládají. Dále nás bude zajímat, jak se k situaci staví Evropská unie, kde můžeme nalézt průniky s USA a zda je uvnitř obou společenství spíše rozkol nebo konsenzus, jak celou situaci řešit. A opět – mohou si konzervativci v Evropě vzít nějakou inspiraci od kolegů z Republikánské strany v této oblasti?

¹ https://www.youtube.com/watch?v=Hc83GcMKW_8

² <https://www.theverge.com/2020/8/19/21373809/instagram-suggested-posts-update-end-feed>

1.1. SITUACE V USA

V USA začala debata o sociálních sítích skutečně naplno rezonovat širokou veřejností po prezidentských volbách v roce 2016. Paradoxní je, že i když obě strany pohání velmi odlišné motivace, v jednom se shodují: o globálním vlivu společností ovládajících technologický sektor je potřeba mluvit, v ideálním případě podniknout konkrétní kroky, které povedou k větší transparentnosti jednání organizací a způsobu zacházení s daty uživatelů. Na následujících řádcích popíšu, které osobnosti z Demokratické a Republikánské strany se problematiky chopily a jaké legislativní návrhy a řešení přináší.

1.1.1. Elizabeth Warrenová

Elizabeth Warrenová, demokratická senátorka za stát Massachusetts, udělala z „rozbití“ technologických korporací jedno z hlavních témat své neúspěšné prezidentské kampaně. 8. března 2019 představila plán,³ v rámci něhož definovala dva cíle. V první řadě to bylo zakázat technologickým gigantům vlastnictví společností figurujících na dané platformě, neboť mohou být logicky upřednostňovány algoritmem. Dalším cílem je prosazení antitrustového zákona. V praxi by to znamenalo, že by regulátoři mohli vrátit zpět některé dohody uzavřené těmito společnostmi v posledních letech. „Amazon by se musel vzdát Whole Foods, Facebook by přišel o vlastnictví WhatsAppu a Instagramu.“⁴

Warrenová ve své kampani slíbila, že rozbije vliv těchto velkých korporací, a už rok veřejně útočí na výkonného ředitele Facebooku Marka Zuckerberga. Podle Warrenové například Facebook nedostatečně zasahuje proti dezinformacím ohledně globálního oteplování. Warrenová se domnívá, že by měla společnost zaujmout podobně razantní postup jako v boji s dezinformacemi kolem pandemie COVID-19. Dalším trnem v oku Warrenové je zdrženlivý přístup Facebooku k blokování zavádějících politických reklam, konkrétně těch prezidenta Trumpa.

Ale jak podotýká třeba David French v National Review, zavádějící politické reklamy jsou běžnou politickou praxí: „Odpovědí na zavádějící reklamu je lepší reklama, která roztrhá prezidenta na kusy za jeho klamavou taktiku.“

Podle Warrenové není „rozbití“ velkých technologických společností nic nového. V nedávné americké historii k tomu došlo v případě Standard Oil a AT&T. Její legislativa se v první řadě zaměřuje na společnosti obsahující obslužné programy platformy (platform utilities), „pokud mají roční příjem nad 25 miliard dolarů a nabízí online možnosti nákupu, výměny nebo jakékoliv propojení se třetí stranou“.⁵ Takové společnosti by nemohly vlastnit obslužné programy, účastníky na platformě a ani by nemohly sdílet data se třetí stranou – například Amazon by tedy nemohl vlastnit produkty, které se vám zobrazují v doporučení, když si na jejich stránce něco kupujete.

Další část legislativy se týká problematiky již zdůrazněné na začátku. Stát by jmenoval regulátory, kteří by anulovali některé akvizice a spojení velkých technologických společností z minulých let. Jak jsme zmínili výše, Amazon by nemohl vlastnit Whole Foods a Zappos, Facebook by přišel o Instagram a WhatsApp atd. Jak uvidíme, zde se Warrenová shoduje i s částí republikánů.

I když Elizabeth Warrenová neuspěla v prezidentské kandidatuře a nezískala ani post kandidátky na viceprezidentku, stále nelze vyvrátit potenciální vládní angažmá, pokud by Joe Biden na podzim 2020 vyhrál. A i za předpokladu, že by k tomu nedošlo, Warrenová je stále dostatečně viditelnou senátorkou a minimálně některé její návrhy v souvislosti s velkými technologickými společnostmi rozhodně do budoucna nezapadnou – i kvůli zmíněné podpoře ze strany některých republikánů.

1.1.2. Josh Hawley

Za Republikánskou stranu se této problematiky nejvýrazněji chopil momentálně nejmladší senátor Josh Hawley (*1979) ze státu Missouri. A nejenom že o téma jeví zájem, ale za poměrně krátkou dobu svého působení v Senátu (od roku 2018) předložil již celou řadu konkrétních legislativních návrhů spojených s touto oblastí podnikání.

Sběr dat

První z Hawleyho navrhovaných legislativ se týká sběru uživatelských dat.

„Velké technologické společnosti sbírají neuvěřitelné množství velmi osobních dat uživatelů, aniž

³ <https://www.vox.com/policy-and-politics/2019/3/8/18256192/elizabeth-warren-medium-google-amazon-facebook>

⁴ Tamtéž

⁵ Tamtéž

by jim daly možnost vyjádřit s tím souhlas. Společnosti zbohatly díky hrůzu nahánějícím sledovacím taktikám, ale velmi často se o rozsahu sběru dat dozvídáme až poté, co společnost s těmito daty nezachází zodpovědně, a v důsledku toho uniknou na internet. Američané se k tomuto nikdy neupsali, takže představují legislativu, která jim konečně zajistí kontrolu nad jejich osobními daty online.“⁶

Například pracovník z vedení Googlu nedávno přiznal, že Google stále sleduje polohu uživatele, i když má uživatel tuto funkci vypnutou.⁷ Facebook zase sbírá data uživatelů, kteří nemají Facebook, převážně ve snaze, aby si Facebook založili. Hawleyho legislativa přikazuje společností uvádět, která data od uživatele stahují a na co je používají. Dále pak musí uživateli umožnit zastavit sběr těchto dat, aniž by ho následně za to jakkoliv diskriminovali v rámci příslušné služby.

Legislativa na online ochranu soukromí dětí

Další z legislativních návrhů předložil Hawley v březnu 2019, společně se senátorem Edwardem J. Markeyem z Demokratické strany. Návrh zákona aktualizuje pravidla na online ochranu soukromí dětí.⁸ V první řadě zakazuje společnostem sbírat osobní a lokalizační data od dětí pod 13 let bez přímého svolení rodičů a děti ve věku 13–15 let musí jakýkoliv sběr dat schválit sami. Dále legislativa navrhuje zakázat cílení reklam na děti. V září 2019 dostal Google od FTC (Federální obchodní komise) pokutu 170 milionů dolarů právě za cílení reklam na děti skrze YouTube.

V poslední době si je možné všimnout, že se například výrobci hraček snaží ve stále větším množství propojit produkty s rozšířenou realitou. Příkladem může být stavebnice LEGO a nedávná řada s názvem Hidden Side,⁹ zaměřená na lov duchů. Po nákupu stavebnice a stažení příslušné aplikace do mobilního zařízení může dítě pomocí virtuální reality hrát hry přímo v prostředí fyzické stavebnice, kterou aplikace rozezná pomocí specifických dílů a naskenuje ji do přístroje. V souvislosti s tím legislativa přikazuje výrobcům takovýchto hraček, popřípadě přístrojům připojeným

k internetu, jasně sdělit podmínky soukromí: která data jsou sbírána, jak jsou uchovávána a chráněna. A v případě, že přístroj/hračka tyto podmínky nesplňuje, měl by se zakázat jejich prodej.

Zákon o finanční hodnotě dat

V červnu 2019 se Hawley spojil s dalším demokratickým senátorem, tentokrát Markem Warnerem, a představili zákon, který by přikázal sociálním a mediálním společnostem netajit před uživateli finanční hodnotu dat, která od nich sbírají.

Pokud má technologická společnost více jak 100 milionů návštěvníků za měsíc, měla by nabízet informaci o přibližné hodnotě sbíraných dat. Senátor Warner k tomu dodal: „Mnoho let majitelé sociálních sítí tvrdí spotřebitelům, že jsou jejich produkty zadarmo. To ale není pravda – platíte svými daty namísto peněží.“¹⁰

SMART

O měsíc později představil Hawley další návrh zákona, který už ale širokou podporu nesehnal. Nesl název Social Media Addiction Reduction Technology Act (SMART).¹¹ Jak jsme již zmínili na začátku, Instagram nedávno představil funkci nekonečného proudu doporučených příspěvků, jehož cílem je dosáhnout maximálního zaujetí uživatele. Jinými slovy, aby na síti strávil co největší množství času. Cílem zákona SMART je tuto závislost na sociálních sítích zastavit. Znamenalo by to kompletní změnu ve fungování některých internetových služeb. Legislativa navrhuje zakázat nekonečný proud příspěvků. Ve chvíli, kdy si člověk prohlédne nové příspěvky od přátel, by mu síť neměla začít nabízet příspěvky z cizích účtů.

A nakonec nejkontroverznější část zákona navrhovala omezit čas, jaký může uživatel strávit na každé síti za 30 minut. Uživatel by měl samozřejmě možnost tento limit změnit, ale mohl by tak učinit jen jednou za měsíc. Legislativa byla kritizována za svou nedotaženost a nepromyšlenost.¹²

6 <https://www.hawley.senate.gov/senator-hawley-introduce-legislation-give-american-people-do-not-track-option>

7 <https://www.youtube.com/watch?v=PwyuCtbK3qw&feature=youtu.be&t=134>

8 <https://www.markey.senate.gov/imo/media/doc/Leg%20text%20--Markey-Hawley%203.11.19%20FINAL.pdf>

9 <https://www.lego.com/cs-cz/themes/hidden-side/about>

10 <https://www.cnbc.com/2019/06/24/sens-hawley-and-warner-take-aim-at-big-tech-with-the-dashboard-act.html>

11 <https://www.hawley.senate.gov/sites/default/files/2019-07/Social-Media-Addiction-Reduction-Technology-Act.pdf>

12 <https://www.vox.com/recode/2019/7/31/20748732/josh-hawley-smart-act-social-media-addiction>

Hawley nejenom že předkládá legislativu ve velkém množství, ale podle komentátorů umí na rozdíl od spousty jiných předkladatelů zákonů pracovat s daty a problematice rozumí. Navíc boj proti Googlu a Facebooku vedl ještě před svým zvolením do kongresu, kdy se jakožto generální prokurátor státu Missouri zabýval tím, zda zmíněné firmy porušují ochranu spotřebitelů nebo antimonopolní zákony.

„Během prvních měsíců mého působení ve funkci generálního prokurátora jsme vyšetřovali únik dat z Equifaxu. O pár měsíců později zase jiný únik [...] Spousta lidí mi říkala, že ani nevěděli, že taková data někde existují. A samozřejmě Google a Facebook jich mají mnohem víc. Tak jsme se začali pozorně dívat, co za data tyto společnosti sbírají. Co říkají svým uživatelům? Dávají spotřebitelům možnost ze služby vycouvat? [...] jsem hrdý na to, že jsme byli první prokurátorská kancelář, která spustila rozsáhlé vyšetřování antimonopolu, ochrany spotřebitelů a soukromí uživatelů Googlu. Dnes se k nám přidává stále více států a napříč několika státy už existuje pracovní skupina prokurátorů, kteří se technologickými společnostmi a jejich jednáními zabývá. Před dvěma lety to bylo nepředstavitelné.“¹³

Jakožto otce dvou dětí ho podle všeho zasahují skandály kolem YouTube. Ukazuje se, že společnost Google zaměřuje reklamy na děti, a dokonce i to, že algoritmy služby poměrně často navedou uživatele k videím, kde dochází k sexualizování dětí. Co hůř, ukázalo se, že tato videa byla plná pedofilních komentářů, a před některými se navíc přehrávaly reklamy (docházelo ke zpeněžení).¹⁴ „Moje starší dítě má šest let a mladší čtyři roky. Jsem paranoidní nejenom v tom, co moje děti vidí online, ale jaká data o nich společnosti získávají. Profil, který si o nich internetové společnosti vytvoří v dětství, bude následně použitý k jejich sledování na digitálním trhu po zbytek jejich života.“¹⁵

Hawley se v tomto ohledu netají názorem, že velké technologické společnosti mají příliš velkou kontrolu nad našimi životy a nějaká forma regulací, nebo minimálně usměrnění fungování těchto společností,

by mělo proběhnout. Tvrdí dokonce, že Facebook je podle něj mimořádně znepokojivá společnost, která moc dobré práce neodvedla. „Problém s velkými technologickými společnostmi spočívá v tom, že se dotýkají mnoha právních oblastí: oblasti ekonomické, oblasti konkurenceschopnosti, oblasti znevýhodňování a potlačování svobody slova. Do všech těchto právních oblastí zasahují, a proto si myslím, že je to jedna z klíčových problematik dnešního světa.“¹⁶

1.1.3. Cenzura konzervativců

Jak je vidět na příkladech výše navrhovaných zákonů, existuje spousta dílčích návrhů na regulaci a zpřesnění pravomocí velkých technologických společností, na kterých se dokážou republikáni i demokraté shodnout. Pak je zde ale otázka cenzury a zvýhodňování jedné strany před druhou a na tomto místě už zcela očividně shoda nepanuje.

Hawley představil v roce 2019 další legislativu, tentokrát dodatek k zákonu Communications Decency Act,¹⁷ který vyzývá provozovatele internetových služeb, aby zajistili politicky neutrální moderaci obsahu na svých službách. Ve spolupráci s texaským senátorem Tedem Cruzem zdůrazňuje, že většina internetového provozu prochází skrz velké technologické společnosti. Kontrolují reklamy, zprávy a aktivně cenzurují obsah na základě netransparentních algoritmů.

Dále je pak dokázané, že například Google ve vyhledávací zvyrazňuje ty největší mediální společnosti. Na jednu stranu se dá argumentovat tím, že velké mediální společnosti si mohou dobře hlídat bezpečnost svých stránek, a když je tedy Google upřednostňuje ve vyhledávání, minimalizuje tím riziko ohrožení uživatele, který na vyhledané odkazy klikne. Dalším důvodem samozřejmě může být ekonomický zájem Googlu: Google může upřednostňovat odkazy společností, které mu pak předávají informace o uživateli. Senátoři upozorňují na fakt, že jsou tyto společnosti primárně levicově orientované. Dokazuje to nárůst počtu případů z poslední doby, kdy jsou konzervativně orientovaní komentátoři okolnostmi nuceni tyto společnosti opouštět (Bari Weiss opustila New York Times, Andrew Sullivan New York Magazine apod.). Řečí statistiky, Google upřednostňuje převážně CNN (10,9 %), New York Times (6,5 %),

¹³ <https://www.theverge.com/2019/3/19/18271487/josh-hawley-senator-missouri-republican-facebook-google-antitrust-data-privacy>

¹⁴ https://techcrunch.com/2019/02/18/youtube-under-fire-for-recommending-videos-of-kids-with-inappropriate-comments/?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2x1LmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAALQ-v7L3pTOPoRxTZs7YvqBQ3aCjYBM-IVKvGMZOWOkLf4EjtWbJZshB-J_LuFFb-GPOTyzUcU3586LLHnP_B3soFPp7qNuxNNuIUZ4ztOSfFbhPKO_IMXFQg4m-3CxHdVsk4IL-8RxET6phvPjrdV_nQdxfg3wj1OsvMVyo19rsURCz

¹⁵ <https://www.theverge.com/2019/3/19/18271487/josh-hawley-senator-missouri-republican-facebook-google-antitrust-data-privacy>

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ <https://www.hawley.senate.gov/sites/default/files/2019-06/Ending-Support-Internet-Censorship-Act-Bill-Text.pdf>

Washington Post (5,6 %); dnes spíše pravcová Fox News je na 3%.¹⁸

Dalším protiargumentem je, že algoritmy Googlu a Facebooku nejsou nastaveny tak, že nutně eliminují jednu ideologii a druhou prosazují, ale že oba systémy prosazují obsah, který generuje silné emotivní reakce od uživatelů – kliknutí, sdílení, lajky a komentáře. Má za tím stát snaha přimět uživatele strávit na síti hodně času a tím pádem vygenerovat více dat, ze kterých pak společnost získává peníze.

1.1.4. Je boj proti monopolům konzervativní?

Hawley minulý rok vyzval Marka Zuckerberga, podobně jako to udělala senátorka Warrenová, aby společnost Facebook prodala sociální síť Instagram a aplikaci WhatsApp:

„Pokud jim opravdu záleží na soukromí a konkurenci, pokud se Facebook skutečně zabývá zaujatostí, tak ať o tom jen nemluví. Facebook se pořád omlouvá, když je při něčem chytí, jako když například cenzurují konzervativce [...] Já jim říkám, neomlouvejte se, ale dokažte, že to od teď bude jinak. Přestaňte sbírat data uživatelů, prodejte společnosti, které skupujete, abyste si vybudovali monopol. Povolte nezávislý audit, který ukáže, že nejste systémově zaujatí vůči konzervativcům.“¹⁹

Další zajímavý dokument, který nám pomůže udělat si představu o Hawleyho politické agendě ve vztahu k Facebooku, shrnuje jím napsaný otevřený dopis z 13. května 2019, adresovaný přímo Marku Zuckerbergovi.²⁰

Zuckerberg slibuje, že zprávy na Facebooku budou zašifrované (tzv. end-to-end encryption). Hawley se Zuckerberga ptá, jak toho chce dosáhnout, když samotný Facebook, Messenger i Facebookem vlastněná aplikace WhatsApp jsou přímo napojeny na sociální síť, jejíž celá infrastruktura stojí na profitu z reklam. Spotřebitelé, kterým záleží na soukromí, se ve stále větších číslech přesouvají na jiné aplikace – iMessage nebo Signal. I tyto aplikace mohou za určitých okolností sbírat některá data o svých uživatelích, ale na rozdíl od Messengeru nebo WhatsAppu nejsou

tato data následně využívána sociální sítí. Jinými slovy Hawley se bojí, že kdyby Messenger dominoval trhu, znamenalo by to spíše erozi soukromí uživatelů. Data uživatelů – jejich kontakty, nejintimnější tajemství – by se přesunula z platform, v jejichž zájmu není z těchto dat profitovat, na síť, jejíž finanční přežití závisí na obchodu s těmito daty.

Poněkud znepokojivě mohly působit odpovědi společnosti na zmíněný dopis, které byly značně vyhubavé a využívání dat nevyvrátily.²¹ Facebook se snaží republikány a prezidenta Trumpa držet informované, provádí časté schůzky, ovšem nepřístupuje k natolik radikálním krokům jako třeba Twitter nebo Google.

Na místě je samozřejmě otázka, zda zásah americké vlády do fungování technologických společností není čistě socialistický. Není to v rozporu s konzervativními hodnotami, zasahovat do fungování soukromých společností? Hawley v tom žádný rozpor nevidí. Tvrdí, že pokud jste konzervativce a jste pro volný trh, musíte být zároveň i proti monopolům: „Monopol ovládá trhy, čímž škodí konkurenceschopnosti a drží konkurenční firmy mimo soutěž – to podle mě nepomáhá volnému trhu a není to součástí konzervatismu, ke kterému se hlásím.“²²

Jak uvidíme v následujících kapitolách, Hawley patří mezi mladé republikány s jasným odborným zaměřením, kteří umí zužitkovat svoje schopnosti jak v „politické aréně“ Senátu a Kongresu, tak při sebe prezentaci v médiích. A vzhledem k aktuálnosti tématu je nepravděpodobné, že by Hawley v nejbližší době zmizel z popředí politického dění.

Na závěr této pasáže je ovšem důležité zmínit jednu věc. Facebook a ostatní technologické společnosti dostávají od americké vlády nejenom daňové úlevy, ale i dotace. Tento fakt do jisté míry legitimizuje Hawleyho tlak na jinak soukromé společnosti i v očích lidí, kteří jinak za každou cenu hájí principy volného trhu. Hawley na jednu stranu tvrdí, že chce vyšetřovat Facebook v souvislosti s cenzurou konzervativců na sociálních sítích, ale zároveň také říká, že tyto společnosti mají na výběr. Pokud nechtějí dávat vyrovnaný prostor konzervativním hlasům, neměly by očekávat státní zvýhodnění: „Je to soukromá společnost. Pokud chtějí být levicovní, mohou být levicovní. Akorát by na to

18 https://www.cjr.org/tow_center/google-news-algorithm.php

19 <https://www.youtube.com/watch?v=gRmFW8D8UMY>

20 https://www.hawley.senate.gov/sites/default/files/2019-05/2019-05-13_Hawley-Facebook-Letter.pdf

21 <https://www.theverge.com/2019/5/29/18644341/facebook-privacy-pivot-instagram-whatsapp-josh-hawley-metadata>

22 <https://www.theverge.com/2019/3/19/18271487/josh-hawley-senator-missouri-republican-facebook-google-antitrust-data-privacy>

neměli dostávat peníze od vlády.“ Hawley zároveň netlačí antimonopolní zákony za každou cenu, snaží se spíše Facebook přimět, aby se napojených firem vzdal dobrovolně, případně se nechal prošetřit nezávislým auditem.

1.2. POZICE EU

Debata kolem technologických společností probíhá v Evropské unii víceméně na dvou rovinách. Jedna se týká finančního fungování společností na trhu a dodržování principů rovné hospodářské soutěže, druhá nakládání s informacemi zákazníků: jaké informace jsou skrze technologické společnosti distribuovány a shromažďovány od uživatelů a jaké informace uživatelé skrze tyto společnosti šíří.

Příkladů sporů mezi technologickými společnostmi a Evropskou unií v rámci dodržování rovné hospodářské soutěže je mnoho, jako příklad stojí za to uvést dva.

Prvním příkladem je soudní spor Evropské komise se společností Microsoft, který probíhal téměř jedno celé desetiletí (1998–2007). Microsoft podle komise zneužíval dominantní postavení na trhu. Firma vyžadovala finanční podíl z každého počítače prodaného jejich dodavateli, bez ohledu na to, jestli prodaný počítač obsahoval operační systém Windows.

Druhým je spor týkající se firmy Apple a Irsko. V roce 2014 spustila Evropská komise vyšetřování Irsko, protože stát podle všeho poskytoval firmě Apple ilegální úlevy na daních. Komise v roce 2016 vyhodnotila, že Apple musí zaplatit 13 miliard eur nezaplacených irských daní za období 2004–2014.²³ Firma Apple se proti rozhodnutí komise odvolala společně s Irskem. V červenci 2020 rozhodl Tribunál Soudu EU, že Apple žádné peníze Irsku doplácet nemusí, protože komisi se nepodařilo dokázat, že by Irsko poskytlo firmě Apple jakékoliv výhody v rozporu s evropským právem.

Na druhém případě je obzvláště zajímavé, jak razantně se proti vyšetřování Komise ohradila nejenom firma Apple (u které se to dalo předpokládat), ale také Irsko. Irská vláda v reakci na rozhodnutí prohlásila: „Apple od nás neměl žádné speciální zacházení, byli podrobeni zdanění odpovídajícímu irským daňovým pravidlům.“²⁴

Rozvleklost sporů i výška pokut naznačuje, že Evropská unie je právě v těchto oblastech nekompromisní vůči americkým firmám. Nabízí se tedy otázka, jestli EU neplánuje tlačit na rozbití technologických společností, podobně jako to navrhuji demokraté v USA. Výkonná místopředsdkyně Evropské komise Margrethe Vestager, která má na starosti „Evropu připravenou na digitální věk“ tvrdí, že rozbití technologických gigantů je prý až poslední možností.²⁵

Koncem roku 2020 by měla Evropská komise představit tzv. Digital Services Act, jenž má internetovým společnostem a online platformám zadat povinnost smazat dezinformační obsah, obsah šířící konspirační teorie a nenávistný obsah. Dále se pak mají velké technologické společnosti zaměřit na netransparentně zadané politické reklamy, které cílí na uživatele prostřednictvím neznámých algoritmů.

Komisařka Věra Jourová, která je momentálně místopředsdkyní Evropské komise pro hodnoty a transparentnost, plánuje zároveň vytvořit i Democracy Action Plan. Ten by měl zajistit finance na ochranu investigativních novinářů, zlepšit mobilitu mladých novinářů a vytvořit mediální rady, které budou hlídat etické standardy žurnalistiky.²⁶

Pozice EU je v této oblasti značně nepřehledná a je těžké si představit, jak takto nastavená pravidla mohou efektivně fungovat. Vidíme zde nekompromisní prosazování antimonopolu, které ale v některých případech zasahuje do trhu jednotlivých členských zemí. EU se zaměřuje na politiku daní vůči technologickým společnostem a jejich povinnosti mazat závadný obsah (terorismus, pornografie apod.).

Politici představitelé EU na rozdíl od svých protějšků v USA nekladou ve své rétorice takový důraz na možnost uživatele mít kontrolu nad svými daty. Pro člověka neznalého problematiky není v EU patrná žádná jasná pozice, co vlastně EU od technologických společností požaduje.

I z těchto důvodů by bylo lepší, kdyby EU spíše tlačila na USA, aby řešily svoje společnosti přímo tam, což se děje, než abychom my zasahovali do jejich fungování.

23 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_16_2923

24 <https://www.cnn.com/2020/07/15/apple-wins-backing-of-eu-court-over-13-billion-euros-in-unpaid-taxes.html>

25 <https://techcrunch.com/2019/03/11/dont-break-up-big-tech-regulate-data-access-says-eu-antitrust-chief/>

26 <https://hlidacipes.org/evropska-komise-posle-miliony-eur-nezavislym-mediim-bez-nich-se-dezinformacim-neubranime-rika-jourova/>

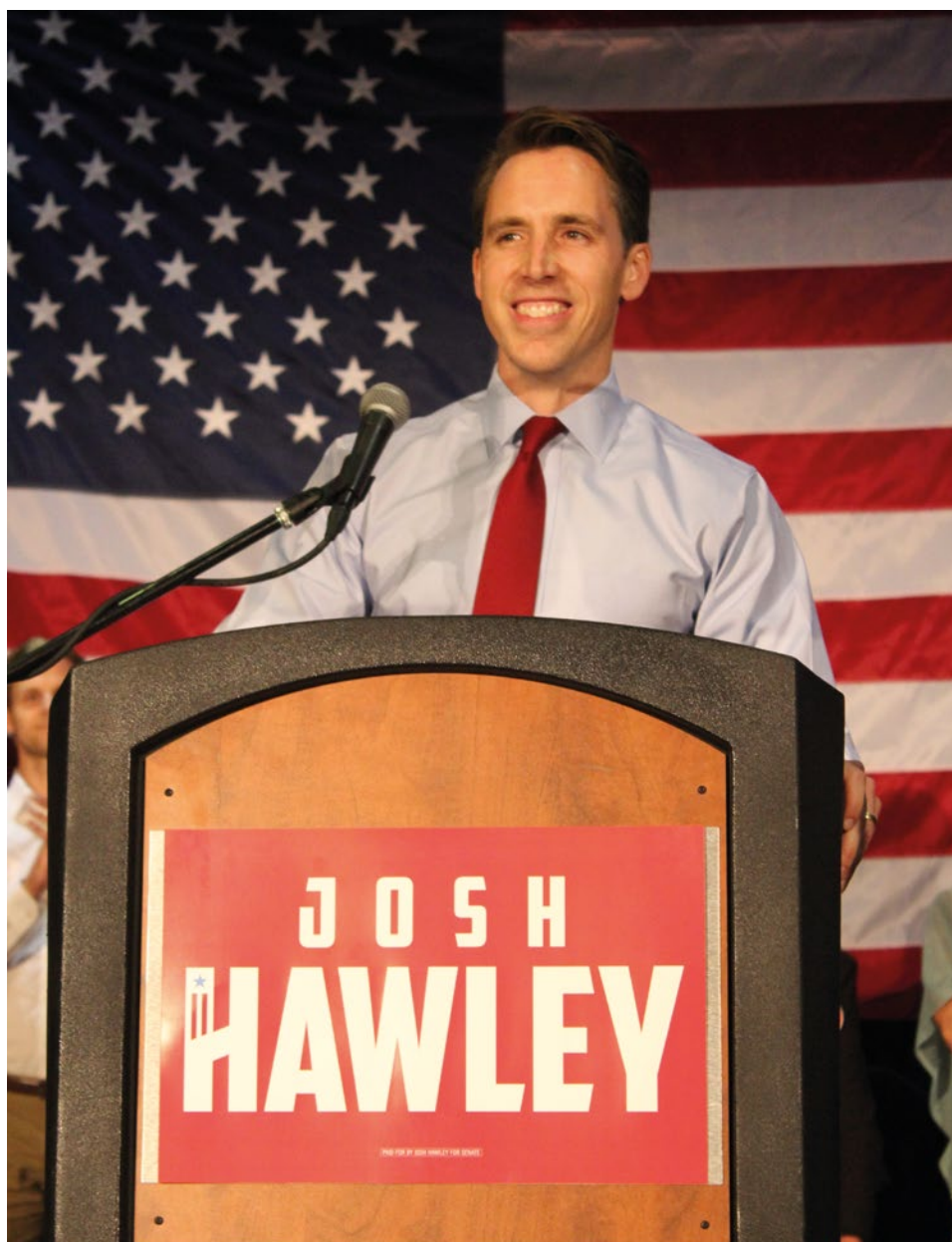
1.3. ZÁVĚR

Jak na pravici, tak i na levici můžeme v USA najít výrazné tváře prosazující regulaci a větší kontrolu velkých technologických společností, obzvláště těch, které mají pod palcem některou z globálně užívaných sociálních sítí.

Možnosti Evropské unie jsou a měly by zůstat v této oblasti omezené. Facebook, Twitter i Google jsou americké firmy a případné regulace a nastavování pravidel používání těchto sítí by mělo probíhat výhradně tam. Členské státy EU mají a měly by mít možnost tyto firmy zvýhodňovat či znevýhodňovat na daních podle jejich uvážení, nicméně požadovat změny ve fungování těchto společností nám pravděpodob-

ně nepřísluší. Jsou to americké služby, které jsme se dobrovolně rozhodli využívat.

Růst Facebooku, Googlu a Twitteru, dominance Amazonu a podobných společností je pro velkou část společnosti i politické reprezentace stále více zne-pokojivá. Na dostupných statistikách je vidět, že tyto technologické společnosti mají stále větší kontrolu nad našimi životy. Na druhou stranu si musíme položit otázku: líbila by se nám víc představa, že by do deseti let mohla trhu dominovat čínská společnost Alibaba? Číňané si to podle Nialla Fergusona myslí. Podle nich se umí mnohem lépe uchytit v rozvojových zemích, což jim dává do budoucna obrovskou výhodu. Vrátime se k tomu v závěru.

ZELENÝ NOVÝ ÚDĚL A ZELENÁ DOHODA PRO EVROPU

V této kapitole se nebudeme příliš zabývat tím, do jaké míry jsou klimatické změny způsobeny člověkem a do jaké míry přirozenými, přírodními procesy. Budeme na téma pohlížet čistě politickou optikou. Konkrétně jakým způsobem se na problematiku klimatické změny dívá Republikánská strana a zda se začíná rýsovat uchopitelná alternativa k radikálně levicovému přístupu reprezentovanému tzv. Zeleným novým údělem (Green New Deal). Může konzervativní alternativa fungovat i přeneseně na evropské úrovni, kde se momentálně rýsuje velmi podobná Zelená dohoda pro Evropu (European Green Deal)?

Nejprve si ale položíme otázku, kde se tyto legislativní návrhy vzaly a co v důsledku znamenají?

I když myšlenky na Zelený nový úděl se v USA objevovaly už dříve, v ucelené podobě jej navrhl demokratický senátor a demokratická kongresmanka v únoru 2019 – poté, co v listopadových volbách 2018 získali demokraté většinu ve Sněmovně reprezentantů. Zmíněným senátorem byl Ed Markey z Massachusetts a kongresmankou Alexandria Ocasio-Cortezová z New Yorku, nejvýraznější tvář dokumentu. Jak jeho název napovídá, jedná se o propojení socialismu s environmentalismem.

Původní Nový úděl prezidenta Franklina D. Roosevelta (ve funkci 1933–1945) byl sérií ambiciózních programů federální vlády ve 30. letech 20. století coby reakce na velkou hospodářskou krizi přelomu 20. a 30. let. Jednalo se o programy veřejně prospěšných prací, budování infrastruktury (např. Tennessee Valley Authority, TVA) a celkové regulace ekonomiky, včetně mezd, cen a kvót na produkci. Těmito programy prezident Roosevelt poprvé v amerických dějinách učinil federální vládu odpovědnou za blahobyt

občanů. Nejvyšší soud USA původně mnohé programy a regulace zrušil jako protiústavní, ale po personální obměně soudu z důvodu úmrtí či rezignace starších soudců a nominace a schválení nových Nejvyšší soud po roce 1939 obrátil svou pozici a začal tyto programy považovat za ústavní. Dodnes ale někteří pochybují, jestli tyto programy americké ekonomice a prosperitě vůbec pomohly, anebo zda velkou hospodářskou krizi v Americe ukončil až vstup USA do války v roce 1941.

Odvolávání se na Nový úděl svědčí o ambicióznosti i toho současného. A adjektivum zelený upozorňuje na environmentální orientaci. Co obsahuje?

Plán, že spotřebovaná energie v USA bude ze 100 % (!) obnovitelná a s nulovými (!) emisemi. V zájmu toho má nastat zásadní proměna dopravního systému v zemi: potlačit automobilovou a leteckou dopravu se spalovacími motory a investovat do vozidel bez emisí, veřejné dopravy a rychlovlaků.

A pak masivní investice a federální výdaje: všem garantovat práci, placenou dovolenou, nemocenskou, důchody. Zdravotní péči pro všechny financovanou státem, taktéž bydlení a vysokoškolské vzdělání zdarma.

Investice do infrastruktury a budov, aby neprodukovaly pokud možno žádné emise. Investice do čisté výroby, odstranění znečišťování v průmyslu a zemědělství atd.

Je zřejmé, že takto ambiciózní program v podstatě není financovatelný, na což upozornili nejen všichni republikáni, ale i demokratičtí senátoři jako Dianne Feinsteinová z Kalifornie či Joe Manchin ze Západní Virginie.

Hned v březnu 2019 vedení republikánů v Senátu překvapivě dalo o návrhu hlasovat. Všichni republikáni hlasovali proti a většina demokratů na protest proti tomu, že hlasování nepředcházela diskuse ani veřejná slyšení s odborníky, hlasování bojkotovala; uvedli jen, že jsou přítomní. Návrh byl odmítnut poměrem 57:0.

Avšak jak nastaly demokratické primárky a jejich televizní debaty, k Zelenému novému údělu se přihlásili nejen levicoví radikálové jako Alexandria Ocasio-Cortezová, ale v podstatě všichni kandidáti na prezidenta, včetně „umírněného“ Joe Bidena. Takže Zelený nový úděl se vlastně stal ortodoxií Demokratické strany a součástí jejího programu do voleb 2020.

Po volbách do Evropského parlamentu v květnu 2019 byla ustavena nová Evropská komise, jejíž předsedkyní se stala politička německé CDU Ursula von der Leyenová a prvním místopředsedou nizozemský socialista Frans Timmermans. Tato komise v prosinci 2019 představila plán Zelená dohoda pro Evropu, jehož cílem je snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 o 50 % a do roku 2050 dosáhnout úplné uhlíkové neutrality. Z tohoto plánu si vyjednalo opt-out Polsko, které je výrazně závislé na uhelných elektrárnách. Český pre-

miér Andrej Babiš ho akceptoval, pouze prohlásil, že bez jaderné energie se jej dosáhnout v zemi nepodaří; nepovedlo se mu však prosadit, aby jaderná energie byla v EU oficiálně považována za čistou.

Evropský parlament schválil plán v lednu 2020 s tím, že podle většiny měl být prý ještě ambicióznější. Letos má být Komisí vypracován a předložen tzv. klimatický zákon, který by tuto agendu kodifikoval. Lze předpokládat, že Evropským parlamentem bude bez problémů schválen, otázkou však je, jak se k němu postaví Evropská rada, tj. premiéři jednotlivých členských států.

Zatím se zdá, že Zelená dohoda pro Evropu je rozběhnutý parní válec, který povede ke zdražení energie pro všechny, což ale nejvíce dopadne na nejchudší Evropany. Až jejich vzpoura proti politickým elitám a jejich zelenému plánu ze sociálních důvodů může tento parní (vlastně na obnovitelné energie běžící) válec zastavit – vzpoura nepodobná vzpouře tzv. žlutých vest ve Francii, nyní však v celoevropském, celounijním rozsahu. Nelze totiž očekávat, že chudí lidé automaticky přijmou zhoršení své sociální situace a zvýšení nákladů na energii.

KLIMATICKÉ ZMĚNY A REAKCE KONZERVATIVCŮ

Republikáni jsou už nějakou dobu v oblasti klimatických změn snadno napadnutelní a jsou si vědomi, že jim toto téma dlouhodobě přebírají demokraté. Pravdou je, že v minulosti se republikáni většinou snažili téma změn klimatu bagatelizovat, a někteří dokonce tvrdili, že oteplování planety je vlastně blahodárné a dobré.

Kongresman Peter Roskam ze státu Illinois například hlasoval pro dodatek zakazující americké armádě výzkum a přípravu na to, jaké dopady budou mít klimatické změny na armádní zařízení. Zrovna v tomto případě je hlasování pochopitelné. Proč by se měla armáda primárně zabývat klimatickou změnou? Její priority mají být jinde. Méně pochopitelné je ale Roskamovo hlasování pro zkrácení rozpočtu Environmental Protection Agency, jejímž úkolem je zajišťovat čistotu pitné vody pro 117 milionů Američanů. Dále pak hlasoval proti daňovým zvýhodněním pro firmy pracující s obnovitelnou technologií.²⁷ Takových příkladů můžeme v republikánské straně najít hned několik.

V očích environmentalistů nepomohlo republikánům ani odstoupení od Pařížské dohody. Kritici prezidenta Trumpa zaujali pozici, že vystoupení z klimatické dohody bude znamenat okamžitý nárůst emisí a rezignaci na ochranu životního prostředí. Přitom právě tento krok byl naprosto správný. Dvě země zodpovědné za vypouštění značného množství skleníkových emisí, Čína (největší emitent) a Indie (čtvrtý největší), mají v rámci dohody chytře vyjednané jen velmi skromné závazky, což ve výsledku vytváří mnohem větší tlak na Západní Evropu a Severní Ameriku.

Jak zdůrazňuje David French v National Review, i kdychom brali vážně největší obavy environmentálních aktivistů a jejich data, stejně Pařížská dohoda na stavu věcí nic nezmění. Čína i Indie totiž nepřišlily celkové snížení emisí, zavázaly se pouze ke snížení tzv. uhlíkové intenzity (emise na jednotku hrubého domácího produktu). „K těmto zlepšením dojde i tak, bez jakékoliv mezinárodní dohody nebo zákonů, díky běžným ekonomickým změnám, jako je přirozený nárůst služeb s malým dopadem na prostředí na úkor těžkého průmyslu, stárnutí a nahrazování vozidel s velkým podílem emisí a náhrada zastaralé infrastruktury.“²⁸ Hlavním problémem Pařížské dohody je, že nebere v potaz ekonomickou realitu, což by ve výsledku mohlo způsobit spíše celkový nárůst než úbytek emisí. French tvrzení dokládá na příkladu omezení spotřeby uhlí v amerických elektrárnách, to ale automaticky neznamená snížení spotřeby uhlí na světě: „Spotřeba uhlí by se pouze přesunula z čistých amerických elektráren do špinavých čínských.“²⁹

Vystoupení z Pařížské dohody nicméně otevřelo prostor demokratům a radikálním environmentalistům v jejich řadách. Je Republikánská strana schopna se tomu postavit?

3.1. KONZERVATIVNÍ ALTERNATIVA

V posledních dvanácti měsících – a obzvláště začátkem roku 2020 – to však po delší době začalo vypadat tak, že se Republikánská strana začíná výrazněji angažovat v probíhající debatě o změnách klimatu. To neznámá, že se republikáni této agendě v minu-

²⁷ <https://blogs.scientificamerican.com/observations/the-term-republican-environmentalist-is-not-an-oxymoron/>

²⁸ <https://www.nationalreview.com/2017/06/paris-agreement-withdrawal-trump/>

²⁹ Tamtéž

losti vůbec nevěnovali. Jen si v poslední době začali uvědomovat, že je potřeba více pracovat na politické prezentaci tématu a aktivním zapojení do debaty. Kongres pod vedením republikánů prosadil poměrně velké množství legislativy týkající se čistého vzduchu a vody, podpořil rozvoj nukleární energie a snižování emisí. Ale například na stránkách věnovaných prezidentské kampani Donalda Trumpa nenajdeme o klimatické změně a jeho přístupu k ní téměř žádnou zmínku. Jeho výroky v minulosti byly rozporuplné. Jen malé množství republikánských kongresmanů a senátorů v posledních letech kandidovalo a měli přitom klimatickou změnu v programu jako jednu z priorit.

Většina republikánů si ale uvědomuje, že pokud chtějí zabránit prosazení Zeleného nového údělu, musí přicházet s konkrétními návrhy legislativ a skrze důvěryhodné osobnosti tato témata prosazovat. Nicméně jak poukazuje Alex Trembach v komentáři pro National Review,³⁰ republikáni často prosazují plány na zlepšení situace, jako sázení většího množství stromů nebo lepší hospodaření s půdou, u kterých není jasné, jak velký vliv na klima mají. Stejně se to má i se zákazem plastových tašek a plastových brček: je to sice viditelný odpad, ale ve skutečnosti nemá příliš velký dopad na klimatickou změnu. Jinými slovy republikáni nemají jen prosazovat uměřenější verze toho, co dělá levice, mají přijít i s vlastní, radikální pravavicovou agendou zaměřenou na inovace, nukleární energii, zemní plyn a zachycování uhlíku. Jak se dočtete na následujících řádcích, to je přesně to, k čemu ze strany republikánů v poslední době dochází.

3.2. DAN CRENSHAW

Za Republikánskou stranu se nejvýrazněji v této oblasti projevuje kongresman z Texasu Dan Crenshaw. Šestatřicetiletý politik sloužil mnoho let u speciálních jednotek Námořnictva Spojených států amerických (SEAL). V rámci své služby se účastnil války v Afghánistánu, kde byl během svého třetího výsadku v roce 2011 zraněn: přišel o oko. V roce 2018 se rozhodl kandidovat za Republikánskou stranu do Kongresu, na místo uvolněné Tedem Poem. Hlavním tématem jeho kampaně byla bezpečnost hranic a imigrační reforma. Několik dní před volbami se mu podařilo získat nečekaně velkou pozornost.

3. listopadu 2018 odvysílala stanice NBC epizodu amerického komediálního pořadu Saturday Night

Live, ve které si komik Pete Davidson dělal legraci ze vzhledu některých kandidátů v nadcházejících volbách. A nevynechal ani Dana Crenshawa. I přes politicky vyhrocenou situaci v USA je to země, kde stále platí konsenzus, že veteráni zasluhují úctu a respekt. Vtipkování Pete Davidsona se nesetkalo s pochopením veřejnosti, zvláště když přímo zesměšňoval zranění, k němuž došlo během boje v rámci armádní služby.

Crenshaw ve své kampani volal po depolitizaci komedie, sportu a po uklidnění vyhrocené politické debaty. A toto hlavní poselství kampaně dokázal efektivně šířit skrze reakci na Saturday Night Live. V následujícím povolebním vysílání pořadu vystoupil společně s Petem Davidsonem, který se mu veřejně omluvil. Crenshaw následně dodal: „Chci, abychom se distancovali od kultury, která vyžaduje omluvu pokaždé, když se někdo přeřekne.“³¹ Kontroverzní epizoda a následná shovívavá reakce Crenshawovi pomohly vyhrát volby a rozšířit poselství své kampaně a byly patrně příčinou zvýšené pozornosti, která byla Crenshawovi věnována v budoucnu.

Díky své velkorysosti i statusu veterána získal Crenshaw respekt části americké levice. A pokud to nelze označit jako respekt, minimálně si vyslechnou, co říká. Během prvního kola republikánských primárek získal o 155 hlasů více než kandidátka podpořená vlivným senátorem Tedem Cruzem a guvernérem Gregem

30 https://www.nationalreview.com/2020/02/republican-climate-change-agenda-innovation-carbon-capture/?itm_source=parsely-api

31 <https://edition.cnn.com/2018/11/11/opinions/sn1-crenshaw-davidson-political-lesson-obeidallah/index.html>

Abbottem a v následujícím kole drtivě porazil soupeře Kevina Robertse. Crenshaw tedy disponuje i silnou vnitrostraničskou podporou. V Kongresu je členem komise pro rozpočet a dále pro vnitrostátní bezpečnost, ale v posledních měsících se stává přední tváří republikánů v oblasti zelené politiky.

Na základě těchto informací se dá usoudit, že Dan Crenshaw má nakročeno stát se skutečně významnou osobností Republikánské strany. Také jeho slova o environmentální politice nabírají na důležitosti. Crenshaw opět apeluje na to, aby debata kolem klimatu probíhala bez emocí, rozumně a bez ukvapených závěrů. „Klimatická změna jednoznačně probíhá a lidmi tvořené emise v tom hrají roli. Už ale není jednoznačné, jak naše jednání poslouží zvrácení oteplovacímu trendu a v jakém poměru budou náklady a přínosy takového jednání. Bez ohledu na to musíme hledat nové zdroje zelené energie, které zmírní dopad lidských činností na životní prostředí a v posledku vytvoří čistější vzduch a vodu.“³²

Za nejzásadnější a nejucelenější vyjádření k problematice zelené politiky se dá považovat Crenshawův komentář pro *National Review* z 3. března 2020.³³ V první části textu Crenshaw popisuje předvídatelný způsob, jakým radikální levice vede s pravíci debatu o klimatu: „Za prvé identifikuje problém, na kterém se všichni shodujeme. Za druhé z problému udělají krizi. Za třetí navrhnou extrémní řešení této problematiky (nyní už krize), jehož nevyhnutelným důsledkem bude masivní nárůst moci vládních autorit. Za čtvrté sledují, jak se konzervativci chytanou návnady a hlasitě odmítnou navrhovaná extrémní řešení. A za páté, na závěr, obviní ty samé konzervativce, že jsou příliš bezcitní nebo hloupí na to, aby mohli vyřešit problém, na kterém jsme se na začátku všichni shodovali.“ Na konci této pasáže zdůrazňuje, že je nejvyšší čas, aby se konzervativci přestali do této politické pasti chytat: „Můžeme se bránit proti alarmismu hmatatelnými řešeními založenými na rozumu, vědě a volném trhu.“

Plán, který představil, nese název *New Energy Frontier* a zaměřuje se na zachycování uhlíku. Crenshaw udává příklad společnosti *NET Power*, nacházející se v Houstonu, kousek od okrsku, který reprezentuje v Kongresu. Společnost vytvořila elektrárnu poháněnou zemním plynem, která zásobuje pět tisíc domácností a zároveň

zachycuje CO₂, který pak nechá recirkulovat továrnou skrze inovativní termodynamický cyklus. Výsledkem je, že celý systém produkuje přesně nula emisí.

V rámci *New Energy Frontier* se mají existující finance Ministerstva energetiky (*Department of Energy, DOE*) investovat do výzkumu, vývoje a rozvoje technologie na zachycování uhlíku, aby se podobné inovace mohly začít šířit. Cílem je zjistit, jakým novým způsobem se dá využívat oxid uhličitý. Jinými slovy, jak tento zbytkový produkt proměnit na komoditu a použít ho k dalším úkonům. Crenshaw uvádí potenciální příklady využití: výroba cementu, pěstitelství, pokročilý znovuzískání nafty.

Všechny tyto potenciální projekty mají být přirozeně podle Crenshawa daňově zvýhodněny:

„Další části vládního plánu obsahují jednoduše vylepšení daňového kreditu pro projekty zaměřené na zachycování uhlíku. Ty by stimulovaly a odměňovaly odvětví, která se rozhodnou implementovat tuto novou technologii. Podobně funguje i program *Bilion stromů*, který povzbuzuje lidi, aby sázeli více stromů – jedna z nejlepších technologií na zachycování uhlíku v historii světa.“³⁴

Podle Crenshawa je zbytečné, aby konzervativci zdůrazňovali chybné uvažování radikálních environmentalistů. Fakta ukazují, že jejich recepty nefungují. Od roku 2005 se USA podařilo snížit emise o 15%.³⁵ Crenshaw jako kontrast s USA uvádí Německo, které investovalo do obnovitelných zdrojů 580 miliard dolarů (má na mysli výstavbu větrných elektráren a využití solární energie), ale i tak se mu nedaří emise na obyvatele snížit. Proč? Německo se nejprve samo radikálně odtrhlo od původních způsobů zásobování energie a začalo být nuceno více spoléhat na plyn z Ruska, který zanechává o 40 % větší uhlíkovou stopu než přírodní plyn z Ameriky.

V této souvislosti kritizuje i zavedení uhlíkové daně prosazované demokraty:

„Kdybychom zavedli uhlíkovou daň, důsledkem takové politiky by pravděpodobně byl nárůst emisí, protože absence našeho čistšího, lépe regulovatelného amerického oleje a plynu by umožnila méně

32 <https://www.businessinsider.com/climate-change-and-republicans-congress-global-warming-2019-2#texas-32>

33 <https://www.nationalreview.com/2020/03/its-time-for-conservatives-to-own-the-climate-change-issue/>

34 <https://www.nationalreview.com/2020/03/its-time-for-conservatives-to-own-the-climate-change-issue/>

35 <https://www.carbonbrief.org/analysis-why-us-carbon-emissions-have-fallen-14-since-2005>

čistým producentům, Rusku a Saudské Arábii, získat větší podíl na trhu. Rozvojové země nepřestanou požadovat energii jenom proto, že jsme se rozhodli tu vlastní více zdanit.“³⁶

Na úplný závěr pak ironicky cituje svou radikálně levicovou kolegyni z Kongresu Alexandrii Ocasio-Cortezovou – a vlastně jí dává za pravdu: „Pokud se vám nelíbí Zelený nový úděl, pak tedy vymyslete něco svého, podobně ambiciózního, co přispěje k řešení globální klimatické krize. Do té doby to povedeme my.“ Crenshaw tím opět zdůrazňuje, že konzervativci musí aktivně přicházet s konkrétními řešeními uhlíkových emisí a dalších environmentálních problémů, jinak riskují, že to demokraté udělají za ně – což v posledku emise nevyřeší, akorát to zničí ekonomiku. V rozhovoru pro Fox News dodává:

„Nikdo z těch, kdo předkládají Zelený nový úděl, nemají řešení. Jde jim jen o to, aby vypadali dobře, a chtějí nás přetvořit v socialistický stát. Vykřikují a straší děti. My máme řešení založená na existujících technologiích a inovacích, která můžeme exportovat do zbytku světa. Vášeň se automaticky nerovná obsahu a radikalismus není náhradou za sofistikovanost.“³⁷

Crenshaw ještě několikrát v průběhu měsíce vystoupil v médiích, pak debata utichla. Vzhledem k tomu, že text je datován 3. března 2020, je jasné proč. Pandemie koronaviru na nějakou chvíli veškerou debatu o klimatu zastínila. Je ale pravděpodobné, že jsme od kongresmana Crenshawa dostali v březnu malou ochutnávku toho, jakým směrem se bude politika Republikánské strany v oblasti environmentalismu ubírat, až budou věci opět v „normálu“.

3.3. GARRET GRAVES

Další z mladých republikánů angažujících se v environmentální politice je kongresman z Louisiany Garret Graves. Jako jeden z mála republikánů se stal členem demokraty založené komise ke klimatické krizi (The House Select Committee on the Climate Change).³⁸ Graves si uvědomuje, že debatu o klimatu si v Americe levice ukradla pro sebe. K tomu dodává: „Když na tuto problematiku aplikujete republikánské princi-

py, výsledek bude jiný [...] Je fiskálně konzervativní se do debaty zapojit a snažit se zmírnit jejich radikální nápady [...] Ve skutečnosti odvádíme velmi dobrou práci (ve snižování emisí) a můžeme na této trajektorii pokračovat, aniž bychom zničili ekonomiku.“

Jakožto kongresman z Louisiany, místa často sužovaného hurikány a státu ležícího na pobřeží, dlouhodobě varuje před zvyšováním mořské hladiny: „Je to jedna z oblastí, na kterou bychom se měli soustředit, a vůbec nechápu, proč by to měla být stranická otázka.“ Než se Graves propracoval do Kongresu, byl předsedou státní agentury pro ochranu a obnovu pobřeží, založenou po hurikánu Katrina (Louisiana Coastal Protection and Restoration Authority). Jednou z jeho politických priorit po zvolení do Kongresu bylo zajistit odškodnění obětem povodní v Louisianě v roce 2016.³⁹

Tradiční republikánské principy – konzervace, účinnost a inovace – jsou podle Gravesa klíčem ke zvládnutí klimatické změny. Ze své pozice v demokraty založené komisi ke klimatické krizi se snaží demokraty přimět, aby zvážili cenu a efektivitu některých republikánských návrhů. Zelený nový úděl je podle něj utopický.⁴⁰

³⁶ <https://www.nationalreview.com/2020/03/its-time-for-conservatives-to-own-the-climate-change-issue/>

³⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=Acja0PJCHQ>

³⁸ https://www.theadvocate.com/baton_rouge/news/politics/article_1015605a-213b-11ea-9856-a3d6996bbf8c.html

³⁹ <https://www.cbsnews.com/news/garret-graves-meet-the-republican-congressman-hoping-to-redefine-the-narrative-around-climate-change/>

⁴⁰ <https://www.theguardian.com/us-news/2019/apr/15/garret-graves-republican-climate-change-louisiana>

Graves také podpořil prezidenta Trumpa a jeho rozhodnutí vystoupit z Pařížské dohody, protože podle něj klasifikovala Čínu jako rozvojovou zemi, a nebyla k ní tedy dostatečně přísná, co se týče požadavků na snižování emisí. Poklesu emisí se dá podle Gravesa dosáhnout i bez účasti na Pařížské dohodě.⁴¹

Největší potenciál pro spolupráci s demokraty vidí Graves právě ve snižování emisí. USA musí podle Gravesa vylepšit distribuční soustavu a investovat do technologií ukládání energie.

3.4. GREG WALDEN

Do debaty o klimatu nedávno výrazně přispěl i další republikánský kongresman za stát Oregon Greg Walden. V komentáři pro Fox News z 20. června 2020 zdůrazňuje další aspekty republikánské alternativy k Zelenému novému údělu.⁴²

V důsledku koronavirové pandemie odhaduje Americká energetická informační administrativa (The U. S. Energy Information Administration) letošní pokles emisí v USA o více než 14%. Celosvětově mohou emise v tomto roce klesnout o téměř 8%, tedy nejvíce za celou moderní historii lidstva. Walden poznamenává, že i toho úctyhodné číslo sotva dosahuje na každoroční cíl o snižování emisí požadovaný Spojenými národy: „I když svět jen dočasně splnil arbitrární klimatické požadavky Spojených národů, způsobilo to téměř totální zničení světové ekonomiky a ohrozilo to živobytí milionů Američanů.“

Stejně jako jeho kolega Crenshaw, i Walden poznamenává, že Zelený nový úděl není nic jiného než socialistická utopie; a že řešení, které chtějí v kontrastu k tomu nabízet republikáni, je jasné – americká inovace:

„I když souhlasíme, že USA potřebují využívat čistou energii, snižovat emise, vylepšovat infrastrukturu a spolupracovat se spojenci za cílem čistějšího světa, vehementně nesouhlasíme s tím, že způsob, jak toho dosáhnout, je zničit celou ekonomiku [...] demokraté vytvářejí falešnou volbu mezi bojem s klimatickou změnou a prosperující ekonomikou. A přitom můžeme mít obojí.“

Walden v podstatě po celou dobu Trumpovy administrativy tlačí dopředu legislativní návrhy spojené s klimatickými změnami. Například už v roce 2017 prošla Kongresem jeho legislativa, která zajistila větší investice do infrastruktury vodovodů s pitnou vodou, a podílel se i na zákoně o investicích na renovaci brownfieldů.⁴³

Walden zdůrazňuje, že je zásadní více využívat a rozvíjet technologie, které zachycují, využívají a ukládají uhlík. Daňový úvěr prosazený v roce 2018 republikány i demokraty by tohle měl zajistit. Podle Úřadu pro fosilní energie Ministerstva energetiky (Department of Energy's Office of Fossil Energy) může tento daňový úvěr vytvořit potenciálně 4,3 až 6,1 milionů nových pracovních míst.

Další klíčovou složkou boje proti klimatu je nukleární energie. Nejenom že pomáhá snížit emise, ale může USA do budoucna zajistit větší národní bezpečnost, energetickou nezávislost a ekonomický růst. Je dlouhodobě bezpečná a bez emisí. Republikánská strana nedávno k této problematice představila novou strategii.⁴⁴ Strategie představuje několik priorit: posílit těžbu uranu i konverzní průmysl a obnovit životaschopnost jaderného palivového cyklu; investovat do civilního výzkumu a vývoje s cílem konsolidovat technický pokrok a posílit vedoucí postavení USA v příští generaci civilních jaderných technologií; zajistit fungování prosperujícího a rostoucího ekonomického sektoru nukleární energie, díky kterému pak bude možno technologie exportovat do zbytku světa.

3.5. ZÁVĚR

Zastřešujícím cílem nepochybně je jasněji se vyjadřovat k problematice klimatické změny a dávat prostor osobnostem republikánské strany, které je těžší mediálně zdiskreditovat než prezidenta Trumpa, jenž se k problematice vyjadřoval poměrně nevyváženě. Republikáni mají také pocit, že jedinou možností, jak oponovat radikální levici a Zelenému novému údělu, je přicházet s konkrétními legislativními návrhy. Jejich odpověď na klimatickou změnu spočívá ve větších investicích do technologických inovací, specificky do těch, které se soustředí na zachycování a následné využití uhlíku a jiné recyklační technologie. Dále je

41 <https://www.newyorker.com/news/the-political-scene/a-louisiana-republican-reckons-with-climate-change>

42 <https://www.foxnews.com/opinion/climate-change-coronavirus-rep-greg-walden>

43 <https://republicans-energycommerce.house.gov/news/press-release/full-cmte-unanimously-approves-bipartisan-legislation-modernize-drinking-water-infrastructure/>

44 <https://republicans-energycommerce.house.gov/news/press-release/ec-republican-leader-statement-on-nuclear-energy-strategy/>

podle nich potřeba daňově zvýhodňovat firmy, které se těmito technologiemi zabývají. Podporu si podle nich zaslouží i nukleární energie a zemní plyn. Širším cílem je, aby se tyto technologie staly levnějšími a dostupnějšími, a mohly si je tak nakoupit i země jako třeba Indie. Pokud by totiž Amerika pouze pokračovala ve zvyšování cen energie, tyto technologie by nikdy nebyly pro chudší země dostupné.⁴⁵

V nedávné diskuzi v rámci pořadu Goodfellows amerického Hoover Institute se historik Niall Ferguson vyjádřil k další ožehavé problematice spojené s klimatickými změnami – Číně. Ať už totiž USA, nebo Evropa sníží svoje emise sebevíc, i kdyby kompletně obětovaly veškerý ekonomický růst, dokud nezačnou obě strany tlačit na Čínu, budou všechny snahy Západu v oblasti klimatu k ničemu.

„Čína plánuje tepelné elektrárny spalující uhlí stavět ve stále větším množství – je to součástí jejich post-koronavirového plánu na obnovu ekonomiky.“ Pro Fergusona je tohle nejvíce frustrující součást argumentu: „Žádná z osobností, která moralizuje a přednáší o klimatických změnách, nikdy nevysvětlí, jak Čínu přesvědčí nebo dotlačí k omezení emisí CO₂. A pokud bude Čína takhle pokračovat, bude úplně jedno, jak moc se Evropa nebo USA obětují. Bude to mít nulový vliv. A nikdo o tom nechce ani debatovat.“⁴⁶

Je otázkou, zda se v Evropě může začít rýsovat podobná konzervativní alternativa k Zelené dohodě pro Evropu, vyhlášené Evropskou komisí Ursuly von der Leyenové v roce 2019. Anebo je už příliš pozdě?

45 <https://www.axios.com/climate-change-house-republicans-trees-plastic-3a6a5695-2f92-4173-8693-800500bef500.html>

46 <https://www.youtube.com/watch?v=BE6nxzCeVto>

AMERICKO-ČÍNSKÉ VZTAHY

Hlavní geopolitickou realitou 21. století bude s největší pravděpodobností soupeření, možná až ozbrojený konflikt mezi USA a Čínou. Jaký je nyní postoj Ameriky obecně, Republikánské strany konkrétně a amerických konzervativců nejkonkrétněji vůči zemi, které rádi říkají „rudá Čína“?

Historicky lze tento vztah za posledních sto let popsat s trochou nadsázky jako sled citů *láska – nenávisť* i *láska – zamilovanost – nenávisť*.

4.1. LÁSKA

V meziválečném období, ve 20. a 30. letech 20. století, byl zájem Američanů o Čínu velice značný: působili v ní jako misionáři, lékaři (obojím byl Walter Judd), učitelé, podnikatelé (např. Alfred Kohlberg). A mnozí Číňané z bohatých rodin, kteří konvertovali ke křesťanství, studovali na prestižních amerických univerzitách (např. mladá Sung Mej-ling).

Když Japonsko v roce 1931 obsadilo Mandžusko na severozápadě Číny a vytvořilo tam loutkový stát, sympatie Američanů byly na straně Číny. Ty ještě posílily, když v roce 1937 Japonsko napadlo Čínu otevřeně a začala tzv. druhá čínsko-japonská válka, také vlastně začátek druhé světové války v Asii. Japonské válečné zločiny (např. nankingský masakr) americké veřejné mínění přivedlo jednoznačně proti Japoncům a na stranu Číny. Prezident Franklin D. Roosevelt na japonskou agresi ve východní Asii reagoval embargem na dovoz některých komodit a surovin do Japonska v létě 1940 a v létě následujícího roku embargo rozšířil i na dovoz ropy, což byla vitální surovina, již Japonsko nemělo. Chystalo se tedy obsadit Nizozemskou východní Indií (dnes Indonésie), kde zdroje ropy byly. Aby tak mohlo Japonsko učinit, muselo obsadit i brit-

ské kolonie v regionu (dnešní Malajsii, Singapur) – Francouzskou Indočínu již okupovalo – zvláště ale muselo obsadit také americké Filipíny a knokautovat americkou flotilu v Pearl Harboru. K tomu došlo 7. prosince 1941, nicméně Ameriku Japonsko z boje nevyřadilo, spíše „vzbudilo spícího obra“ (slova admirála Jamamota, jenž útok na Pearl Harbor naplánoval).

Američané se tak ocitli ve válce proti stejnému nepříteli, s nímž Čína soupeřila v té době již více než čtyři roky, a vnímali ji proto jako svého přirozeného spojence. Ale ještě před vstupem do války, na jaře 1941, prezident Roosevelt dovolil, aby američtí dobrovolní piloti bojovali na čínské straně jako tzv. létající tygři, které vedl kapitán (později generál) Claire Chennault.

Ale o jakou Čínu se jednalo? O nacionalistickou Čínu, v jejímž čele stál generál Čankajšek (angl. Chiang Kai-shek), vůdce strany Kuomintang (KMT, Národní strana); jeho manželkou byla Sung Mai-ling, nyní už madam Chiang, hovořící skvělou angličtinou (když promluvila před oběma komorami Kongresu v roce 1943, získala stejný potlesk jako předtím Winston Churchill v prosinci 1941). V roce 1945, po porážce Německa v Evropě a Japonska v Asii, byla nacionalistická Čína považována za stejného spojence USA, jakým byla i Velká Británie, Sovětský svaz a gaullistická Francie. Těchto pět zemí získalo pozici stálých členů Rady bezpečnosti OSN s právem veta.

4.2. NENÁVIST I LÁSKA

V letech 1927–1937 probíhala v Číně občanská válka mezi nacionalisty (KMT) a komunisty (CCP či CPC). Ty první vedl Čankajšek, ty druhé Mao Ce-tung. Po napadení Číny Japonskem v roce 1937 uzavřeli příměří, aby společně bojovali proti Japonsku.

Jenomže zatímco drtivou tíhu boje s Japonci nesli nacionalisté (s pomocí Američanů a Britů z Indie), Mao se bojům s Japonci vyhýbal, šetřil síly a vyčkával. Během války se však začaly objevovat zprávy od některých amerických expertů na Čínu, včetně zaměstnanců Ministerstva zahraničí, že naopak Maovi komunisté jsou efektivnější bojovníky proti Japoncům než nacionalisté generála Čankajška, kteří byli označeni za zkorumpované. Již v roce 1937 americký novinář Edgar Snow vydal knihu *Rudá hvězda nad Asií*, v níž tvrdil, že čínští komunisté vlastně nejsou komunisté, nýbrž „agrární reformisté“.

Během války navíc někteří z těchto autorů a expertů, např. Owen Lattimore, tvrdili, že čínští komunisté se tak jen jmenují, ale ve skutečnosti jsou pravými demokraty – a USA by proto měly podporovat je, nikoli Čankajška. Oba autoři, Snow a Lattimore, navštívili Mao Ce-tunga a Čou En-laje v Jen-anu na severu Číny, tehdejší sídlo komunistů, a byli jimi okouzleni. Stejně tak mnozí vlivní američtí diplomaté.

Alfred Kohlberg, který podnikal v textilu a Čínu navštěvoval opakovaně, byl těmito zprávami znepokojen, proto Čínu za války opět navštívil. Zjistil, že experti na Čínu šíří dezinformace: jak o přílišné zkorumpovanosti Čankajška, i o údajné efektivitě Mao, i o tom, že není komunista.

Ovšem vliv těchto expertů – ve velké většině se nejednalo o komunisty, ale sympatizanty s čínskými komunisty – byl na formování americké poválečné politiky silný. Když druhá světová válka v roce 1945 skončila, občanská válka v Číně mezi komunisty a nacionalisty naplno vypukla. Amerika se je snažila smířit a přimět k vytvoření koaliční vlády. Generál George Marshall, náčelník generálního štábu americké armády za druhé světové války (tj. jeden z architektů vítězství), později v letech 1947–1949 ministr zahraničí a v letech 1950–1951 ministr obrany, strávil celý rok 1946 v Číně coby mimořádný vyslanec a pod vlivem poradců došel k závěru, že pro USA není vitální pomáhat nacionalistům či dodat Čankajškovi pomoc. A neučinil tak ani jako ministr zahraničí.

Výsledkem toho všeho bylo, že v roce 1949 Mao vyhrál občanskou válku, ovládl celou pevninskou Čínu, nastolil v ní komunistický režim, a Čankajšek se proto uchýlil na Tchaj-wan.

V roce 1950 vypukla korejská válka. Komunistická Severní Korea napadla nekomunistickou Jižní Koreu, již

Američané pomohli, a snadno by vyhráli, nebýt toho, že na konci roku do války vstoupila čínská komunistická („lidová osvobozená“) armáda, která měla početnou převahu. Válka pak trvala ještě více než dva roky a skončila *remízou*, uzavřením příměří. To, čemu se říká korejská válka, byla ve skutečnosti čínsko-americká válka.

Propukl šok. Lidé se začali ptát: Kdo ztratil Čínu? Kdo byl odpovědný za to, že blízkému válečnému spojenci Čankajškovi nebyla poskytnuta pomoc? Kdo ho nechal padnout? A kdo dopustil, aby vyhráli Maovi komunisté, kteří – jak se brzo a také později ukázalo – nebyli žádní agrární reformátoři ani demokraté, nýbrž přesvědčení komunisté, s nimiž Američané rok po jejich vítězství v Číně bojovali v Koreji?

Vznik amerického poválečného konzervatismu a antikomunismu nebyl způsoben jen událostmi v Evropě a Stalinovými činy, ale i událostmi ve východní Asii a kvůli Maovi. Celý fenomén tzv. mccarthismu je nepochopitelný, pokud si neuvědomujeme, co a jak se stalo v Číně. McCarthy kladl dobré otázky, byť sám na ně dával přehnané odpovědi. Za ztrátu Číny nemohli ani tak komunističtí agenti (byť někteří jimi byli a již za války šířili prokomunistickou propagandu), jako spíše lidé naivní a nechápající podstatu Maovy filozofie.⁴⁷

V roce 1949 existovaly dva státy, které si nárokovaly legitimitu být reprezentantem celé Číny: Čínská lidová republika se sídlem v Pekingu a Čínská republika se sídlem v Tchaj-peji. Ta druhá, i když ovládala jen ostrov Tchaj-wan, měla zastoupení v Radě bezpečnosti OSN.

Od roku 1950 vztah Američanů a především konzervativců vůči pevninské, „rudé“ Číně byl vztahem nenávisti a nepřátelství, ale na druhé straně vztah vůči nacionalistické Číně (Tchaj-wanu) vztahem lásky, přátelství a spojenectví. Alfred Kohlberg se stal vůdčí osobností lidí v USA, kteří obhajovali pomoc Tchaj-wanu.

Když tři silně antikomunističtí senátoři – demokrat Pat McCarran a republikáni Joe McCarthy a Bill Knowland – byli v roce 1952 během korejské války pozváni na večeri na čínskou (tchajwanskou) ambasádu ve Washingtonu, přípitek zněl „Zpět na pevninu!“. Jinými slovy nacionalistická armáda z Tchaj-wanu se

⁴⁷ Ke vzniku amerického poválečného konzervatismu a antikomunismu viz knihy: George H. Nash, *The Conservative Intellectual Movement in America since 1945*; a Lee Edwards, *The Conservative Revolution*. Ve stručnosti také moji knihu: *Vzpouře proti revoluci dvacátého století*, 2003. Ohledně fenoménu mccarthismu, včetně událostí ve východní Asii, je asi nejlepším pojednáním kniha *Blacklisted by History* od M. Stantonova Evanse.

s americkou pomocí vylodí na pevnině, porazí Maa a opět ovládne celou pevninskou Čínu. K tomu však už nikdy nedošlo.

A pak můžeme zmínit třetí osobu: Walter Judd, lékař a zároveň misionář, který ve 20. a 30. letech působil v Číně. V roce 1942 byl poprvé zvolen do Kongresu, v němž sloužil dvacet let až do konce roku 1962. Během války apeloval na Američany, aby se zajímali o dění v zahraničí a pomáhali Číně proti japonské agresi. Po válce představoval antikomunistický hlas v zahraniční politice, v němž kombinoval morální idealismus a americký národní zájem; v zájmu USA nebylo dopustit celosvětový triumf komunismu. Byl jednou z klíčových osob, které přesvědčily mnohé předválečné izolacionisty v Republikánské straně, že v době komunismu není pro izolacionismus místo; a byl jedním z lidí, kteří z kdysi většinově izolacionistické Republikánské strany učinili po válce stranu aktivní americké účasti v zahraničí.⁴⁸ Není nutné dodávat, že byl stoupencem americké pomoci Tchaj-wanu a odpůrcem toho, aby jeho místo v Radě bezpečnosti OSN zaujala „rudá“ Čína.

Události v Číně od japonské agrese v roce 1937, americká pomoc Čankajškovi, jeho porážka v občanské válce v roce 1949 a vstup „rudé“ Číny do války proti USA o rok později ovlivnily vnímání zahraniční politiky ze strany amerických konzervativců mnohem více, než se v Evropě obecně ví.

4.3. ZAMILOVANOST

Po smrti Stalina se vztahy Mao Ce-tunga se sovětskými vůdci začaly zhoršovat. Chruščov odmítl předat Číňanům jejich vlastní jadernou bombu; zkonstruovali ji sami a tu první vyzkoušeli v roce 1964. Brežněv navrhl tehdejšímu americkému prezidentovi Johnsonovi společný americko-sovětský preventivní úder na čínská jaderná zařízení, Johnson ovšem nereagoval. Když byl v roce 1968 zvolen prezidentem USA Richard Nixon a dané informace získal, rychle je předal Číňanům ve smyslu „podívejte, co vám chtěli udělat vaši sovětské soudruzi, ale my jsme to odmítli“. Čínsko-sovětské vztahy se vyhroutily natolik, že v roce 1969 došlo na řece Ussuri k ozbrojenému konfliktu.

V této situaci se prezident Nixon i jeho poradce pro národní bezpečnost a poté ministr zahraničí Henry Kissinger rozhodli pro strategický průlom: přetažení

Číny, stále komunistické, na svou stranu ve studené válce, tj. na stranu protisovětskou. V roce 1971 byla Čínská republika na Tchaj-wanu zbavena místa stálého člena Rady bezpečnosti OSN a její místo zaujala Čínská lidová republika.

O rok později Nixon navštívil Mao Ce-tunga přímo v Pekingu a navázal s Čínskou lidovou republikou diplomatické vztahy (jedním z vyslanců v Číně v polovině 70. let byl i příští viceprezident a později prezident USA George Bush starší). V roce 1979 prezident Carter plně uznal čínský komunistický režim za vládu Číny a snížil diplomatické zastoupení na Tchaj-wanu. USA ale měly s Tchaj-wanem spojeneckou smlouvu o dodávkách vojenské pomoci a dodnes zastávají tzv. strategickou nejednoznačnost: nevyklučují, že v případě napadení Tchaj-wanu Čínou vojensky vystoupí na jeho obranu.

Někteří konzervativci byli Nixonovým a Kissingerovým obratem znechuceni (co se týká absolutních čísel, Mao byl větším vrahem, než byli Hitler a Stalin dohromady), jiní chápali jeho strategickou důležitost vůči hlavnímu a vojensky mnohem silnějším protivníkovi, Sovětskému svazu.

Americká oportunní aliance s maoistickou Čínou měla větší význam psychologický než vojenský; čínsko-sovětská hranice byla sice velice dlouhá a hypoteticky mohla v případě války v Evropě vázat mnoho sovětských divízií, ale vzhledem k drtivé sovětské jaderné převaze nad Čínou by jakýkoli vážný konflikt mezi ní a Sověty skončil pro Čínu velice špatně. Psychologicky však vyslala signál, že ani komunisté nemohou Sovětům věřit (což se vědělo již minimálně od sovětské invaze do Československa v roce 1968), že i nejlidnatější a druhá nejmocnější komunistická země světa se Sovětům obává, a proto se raději spojí s americkými „imperialisty“. Ten signál byl jasný: tím skutečně imperialistickým, agresivním monstrem na mezinárodní scéně byl právě Sovětský svaz, jak opět dokázala i jeho invaze do Afghánistánu o Vánocích 1979.

Čankajšek, Čou En-laj i Mao Ce-tung zemřeli krátce po sobě v polovině 70. let. Od roku 1978 už otěže moci v Číně pevně držel Teng Siao-pching. Patří mezi nejvýznamnější čínské vůdce (mohli bychom ho postavit mezi Mao Ce-tunga a současného prezidenta/diktátora Si Ťin-pchinga) a během svého působení učinil něco, co se zdálo nemožné: zachování režimu komunistické strany a zároveň přechod k tržnímu hospodářství neboli kapitalismu „s čínskými rysy“.

48 Druhým výrazným republikánským politikem, který zajišťoval přechod strany od předválečného izolacionismu k poválečné angažovanosti ve světě, byl Arthur Vandenberg (senátor v letech 1928–1951).

Následkem byla nesmírná prosperita v zemi zbídačene Maovou „kulturní revolucí“. Uvolnění ekonomiky vedlo demokraticky smýšlející studenty na jaře 1989 k požadavkům i na politickou liberalizaci, to však už Teng nedopustil: 4. června 1989 nařídil vojenské potlačení a masakr studentů na náměstí Tchien-an-men (nám. Nebeského klidu) v centru Pekingu. Dobrou vůli a presumpci důvěry až sympatií však ze strany západního světa ani tehdy neztratil.

Američané měli za to, že Čína i přes autoritářský režim kráčí správným směrem: tržní ekonomika povede k prosperitě, prosperita ke vzniku střední třídy a střední třída časem bude požadovat podíl na moci, tedy liberalizaci a demokratizaci. Takto se to koneckonců událo nejen kdysi v matce a kolébce parlamentní demokracie, ve Velké Británii, ale v polovině a druhé polovině 80. let 20. století i v ostatních zemích východoasijského hospodářského zázraku, jako byly Jižní Korea, Tchaj-wan, Singapur, Filipíny a do menší míry i další země.

Krom tohoto politického zájmu zde byl i zájem ekonomický. Země s miliardou obyvatel byla zdrojem nejen pracovitě a zároveň levné pracovní síly, ale s její rostoucí prosperitou i zemí s perspektivním trhem. Západní zájmy obecně a americké konkrétně velevy stále více s ní spolupracovat. V prosinci 2001 byla Čína přijata za člena Světové obchodní organizace (WTO).

V této situaci západní státníci, stratégové i analytici, vědomi si faktu, že s růstem ekonomické moci poroste časem i její politická a vojenská moc, řešili otázku, jak zajistit, aby se z Číny nestalo nové vilémovské Německo či Japonsko po revoluci Meidži (vzestup obou nových zemí vedl k mezinárodním konfliktům a světovým válkám). Cílem bylo Čínu „vtáhnout do systému“ (engagement), nikoli zadržovat (containment) a učinit z ní zodpovědného člena mezinárodního řádu (responsible stakeholder), který pochopí, že stávající mezinárodní řád je i v jeho zájmu a stane se jeho udržovatelem a podporovatelem, nepokusí se jej změnit či zničit vojenskou silou.

Byla to sázka na postupnou vnitřní liberalizaci Číny a na její zodpovědné mezinárodní chování. Tuto sázku sdílely čtyři americké administrativy po masakru na Tchien-an-men, dvě republikánské (Bush st., Bush ml.) a dvě demokratické (Clinton, Obama).

V americké vnitřní politice však byly slyšet hlasy tří skupin, které tuto sázku nesdílely, ba považovaly ji za pomýlenou a nebezpečnou:

A) Ekonomičtí protekcionisté a neomerkantilisté, kteří měli za to, že obchod s Čínou ničí pracovní místa chudších Američanů, transportuje je do Číny, zbavuje zemi průmyslové základny a neúměrně zaplavuje americký trh levným čínským zbožím, což vede k obchodním deficitům.

B) Stoupenci lidských práv z liberální levice i náboženské křesťanské pravice, kteří poukazovali na tristní stav lidských práv v Číně, od perzekuce Tibeťanů a Ujgurů přes nucené potraty po perzekuci duchovních hnutí (Fa-lun-kung) i na režimu nezávislých křesťanů.

C) Neokonzervativci a někteří realističtí konzervativci tvrdě linie, kteří varovali, že z Číny roste mocenské a vojenské monstrum, které když nebude zastaveno včas, bude již nemožné ho zastavit anebo jen za přílišně vysokou cenu.

Hlavní proud zahraniční politiky a myšlení v USA netvořily výše zmíněné skupiny, ale lidé jako Henry Kissinger či Zbigniew Brzezinski (abychom zmínili republikána i demokrata), tedy stoupenci spolupráce s Čínou, nikoli jejího zadržování. Donald Trump v roce 2016 byl prvním prezidentským kandidátem jedné z obou hlavních stran od roku 1989, tj. za více než čtvrtstoletí, který tento konsenzus elit ohledně Číny odmítl. A konsenzus ohledně Číny se zhroutil. Největší zásluhu na tom má však nikoli Trump, nýbrž chování Číny samotné a její současný prezident/diktátor Si Ťin-pching.

Jako příští nejvyšší vůdce byl designován v roce 2008 a stal se jím v roce 2012. V roce 2018 změnil pravidla, která doposud zakazovala čínským vrchním vůdcům, aby byli šéfy státu i strany déle než dvě volební období, tj. deset let. Tento princip zavedl Teng Siao-pching, který sám trpěl za čínské kulturní revoluce, a proto nechtěl, aby v Číně existoval kult osobnosti vytvořený Maem. Oba prezidenti / generální tajemníci Čínské komunistické strany po Tengovi (Ťiang Ce-min a Chu Ťin-tchao) toto pravidlo respektovali, nikoli však Si. Ten je nyní po Mao Ce-tungovi de facto prvním doživotním vládcem Číny. A s jédlem roste chuť: považuje se za novodobého císaře, jenž získal „mandát Nebes“.

Jeho arogantní asertivita směřuje jednak dovnitř Číny, jednak vně. Rozvoj tržního hospodářství, kapitalismu a ani střední třídy nevedly k postupné liberalizaci, natož demokratizaci režimu. Proč?

V Jižní Koreji, na Tchaj-wanu, na Filipínách i jinde, byť byl režim autoritářský, tj. plně ovládal a monopolizoval politiku (a své politické odpůrce perzekvoval), neměl ambici plně ovládat ekonomiku ani kulturu. Byl to režim autoritativní, nikoli však totalitní. Ovšem v Číně je vlastníkem či spoluvlastníkem všeho byznysu a rovněž vládcem veškeré kultury právě čínský režim. A kdo je čínský režim? Čínská komunistická strana.

V takové situaci, kdy režim ovládá ekonomiku, prosperita vede k utužení režimu. Jak rostla čínská ekonomika, režim neztrácel moc nad společností (jako u pravicových autoritativních režimů v Jižní Koreji nebo na Tchaj-wanu), naopak ji utužoval. A tak autoritativní režim místo toho, aby se liberalizoval, natož demokratizoval, stával se stále tvrdším a tvrdším a opět nabývá rysů totalitního režimu jako za Maa.

Drsné projevy totality jsou namířeny proti Ujgurům, a to jak mužům, tak ženám, nuceným k potratům; dále vůči Tibeťanům, ale i nezávislým náboženským skupinám, křesťanům i duchovnímu hnutí Fa-lun-kung. Zároveň jde o technologicky vyspělou totalitu, s totálním elektronickým sledováním všech obyvatel a tzv. systémem společenského kreditu, který občany za poslušnost vůči režimu odměňuje a za neposlušnost trestá a ničí jejich životy i živobytí. Tuto „elektronickou totalitu“ se režim snaží exportovat i do zahraničí: jednak krade cizí technologie, jednak si pořizuje databáze co největšího počtu lidí na světě, včetně schopnosti elektronické identifikace obličejů.

V mezinárodních vodách Jihočínského moře čínský komunistický režim staví umělé ostrovy, aby si pak celé moře nárokoval coby čínské výsostní vody. Tady je „rudá“ Čína v rozporu s mezinárodním právem a jednoho dne může směřovat k ozbrojené kolizi s USA.

Navíc ve světě čínští diplomaté, vyslanci a velvyslanci dostali podle všeho rozkazy chovat se co nejvíce asertivně čili arogantně. Chovají-li se v souladu s diplomatickými normami, kariérní postup je nečeká; chovají-li se jako zástupci „Říše středu“, za jakou se Čína opět považuje, budou povýšeni. Údajně mají dávat rozkazy, příkazy a zákazy nám všem ostatním, v jejich chápání barbarům.

Toto arogantní čínské jednání bylo na některé země příliš a vyvolalo proti nim koalici tak rozdílných zemí, jako jsou Indie, Singapur, Vietnam (ano, i komunistický Vietnam), Austrálie, Tchaj-wan, Japonsko a USA, s cílem mocenské ambice čínského režimu zadržovat.

4.4. NENÁVIST

Nenávist je asi příliš silné slovo, ale uznání, že *engagement* Číny se za posledních třicet let nezdařil a z Číny se stává něco horšího, než se obecně čekalo, se v USA setkává se souhlasem napříč celým politickým spektrem. A to se souhlasem jak demokratů, tak republikánů, na kterém se nic nezmění, ať už volby v listopadu dopadnou jakkoli. Lze očekávat, že republikánská vláda bude mít tvrdší linii vůči Číně (a demokratická tvrdší vůči Rusku), ale zpřísnění americké zahraniční politiky vůči „rudé“ Číně je nasnadě.

Na republikánském nominačním sjezdu v druhé polovině srpna 2020 jednu z hlavních kritik zahraničněpolitických názorů bývalého viceprezidenta Joe Bidena pronesl republikánský senátor Tom Cotton z Arkansasu, absolvent práv na Harvardově univerzitě a armádní kapitán se službou v Afghánistánu i Iráku. Cotton označil Bidena za „čínskou loutku“. Jedná se sice o předvolební rétoriku, ale posun k tvrdší linii vůči Číně je u Republikánské strany zřejmý.

Důvody jsou nasnadě: krádeže intelektuálního a technologického vlastnictví, merkantilistické obchodní praktiky Číny, již zmiňované budování umělých ostrovů v Jihočínském moři, okleštění svobod Hongkongu, které Čína slíbila respektovat do roku 2047 (padesát let po předání správy nad bývalou britskou kolonií Číně), a případný čínský avanturismus vůči Tchaj-wanu. To všechno jsou důvody, proč dochází ke zhoršení americko-čínských vztahů.

A k nim letos přibyla i koronavirová pandemie a čínské mlžení a lhaní o ní. V polovině ledna 2020 čínské vedení získalo informace o závažnosti viru i o jeho přenosu z člověka na člověka. Ještě týden mlčelo a nic nedělalo, až poté začalo místní epidemii řešit. Čínský režim se nejdříve snažil lokální epidemii popírat a ututlat, proto se z ní stala celosvětová pandemie. Pak se tvářil, že svými rouškami zachraňuje svět, a přitom stále lhal o počtu nakažených, o počtu mrtvých, o tamější situaci. Mrtvých bylo mnohem víc, než kdy přiznal, takže světové projekce nakažlivosti a úmrtnosti virové pandemie byly mylné od samého počátku. Hlavním viníkem této pandemie, kromě viru samotného, byl čínský režim.

Vztahy mezi USA a Čínskou lidovou republikou jsou na tak špatné úrovni, že někteří už mluví o nové studené válce, či o studené válce č. 2.⁴⁹ Z americké strany,

49 V americkém tisku je mnoho článků a analýz, které pojednávají o tom, jak

konkrétně z Trumpovy administrativy, je patrný tlak především na čínské telekomunikační firmy ZTE a Huawei. Tyto firmy ze zákona musejí spolupracovat s čínským režimem a činit to, co od nich požaduje. Je otázkou, kdyby se např. Huawei podílela na 5G (5. generaci) telekomunikačních sítí v Evropě, pak:

- (a) jaké informace by poskytovala čínskému státu;
- (b) jaké informace by odmítla doručit občanům, tj. cenzurovala;
- (c) jestli by celou komunikační síť nemohla z vlastní vůle – tj. z vůle čínského režimu – vypnout a učinit Evropu bez telekomunikací.

Stává se nyní politikou USA sabotovat ve světě připuštění čínské Huawei do 5. generace telekomunikací. Pokud jde o telekomunikace, studená válka mezi USA a Čínou už nastala. A každá země na světě se bude muset rozhodnout, na kterou stranu se postaví. Existuje role pro evropské telekomunikační firmy, jako jsou Ericsson a Nokia. Pokud jde o telekomunikace, Huawei už byla vyloučena ze soutěže Francií a po určitém váhání i Velkou Británií. Francii totiž hrozilo, že Velká Británie bude vyloučena ze sdílení zpravodajských informací mezi zeměmi tzv. Five Eyes (jedná se o USA, Kanadu, Velkou Británii, Austrálii a Nový Zéland). Vyhodnotila si však, že spojení s USA je pro ni důležitější než levnější telekomunikační technologie.

Zatím se nerozhodlo Německo, ale čas jeho rozhodnutí přijde. Na stranu Číny se zřejmě postaví některé země v Asii, Africe a Latinské Americe, ale je důležité, aby Evropa udržovala transatlantické spojení s Amerikou. A na americké straně v této nové studené válce bude zřejmě i Indie a s trochou štěstí i Rusko, byť tady je to otázka.

Nakonec velkým problémem pro úspěšnou americkou strategii vůči Číně může být současný prezident Donald Trump. Jeho zásluhou bylo přesvědčení Američanů, že strategie čtyř předchozích amerických prezidentů vůči Číně nefungovala. Ale Trump má zároveň slabost pro diktátory, možná závist, že v americkém ústavním systému takovým být nemůže. A navíc se vždy za každou cenu snaží dosáhnout dohody a naplnit tak svou údajnou schopnost uzavřít „deal“. Jak bývalý bezpečnostní poradce (v letech 2018–2019) John Bolton uvádí,⁵⁰ Trump byl schopen ústupků vůči Číně např. kvůli tomu, aby Čína nakoupila více sojových bobů ve volebním roce 2020, což je výhodné pro farmáře na Středozápadě, a proto i couval, pokud jde o sankce uvalené na čínskou firmu ZTE. Navíc má tendenci se tvářit, že se přátelí s čínským prezidentem Si Ťin-pchingem, a proto je schopen mu ustoupit. Jeho osobní ego a snaha být mistrem dohody (master of a deal) je překážkou úspěšného vedení americké strategie pro studenou válku č. 2.

se studená válka mezi USA a Čínou může snadno překloupat ve válku horkou. Namátkou: <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2019/07/china-us-war/594793/>

<https://www.newyorker.com/magazine/2020/01/13/the-future-of-americas-contest-with-china>

<https://thediplomat.com/2020/06/the-3-flashpoints-that-could-turn-a-us-china-cold-war-hot/>

<https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2020-08-07/war-between-china-and-america-won-t-happen-by-accident>

⁵⁰ John Bolton, *The Room Where It Happened* (Místnost, ve které se to stalo), kapitola Thunder Out of China.

AMERICKÝ KONZERVATISMUS – POUČENÍ PRO EVROPU?

Americký poválečný konzervatismus (tj. za poslední tři čtvrtiny století) se od evropského nejvíce lišil ve dvou ohledech: za prvé byl radikálnější, bojoval, a proto občas i zvítězil. A za druhé je mnohem variabilnější, vznikl vzájemným se potýkáním a ovlivňováním tří proudů. To mělo své taktické výhody. Které tři proudy to byly?

Konzervatismus či obecně pravice v USA vznikly jako syntéza klasického liberalismu či jeho radikálnější varianty, libertarianismu (v politice, ekonomice a konstitucionalismu), klasického konzervatismu neboli tradicionalismu (v kultuře, názorech na společnost, morálku a náboženství) a antikomunismu (ve vnitřní a především v zahraniční politice).

Americký konzervatismus byl reakcí na americký liberalismus a mezinárodní komunismus. Sám sebe vnímal jako ochránce americké republiky před tím prvním a západní civilizace před tím druhým. Jeho představitelé byli přesvědčeni, že ve 20. století americký liberalismus opustil tradici otců zakladatelů – tradici, kterou hodlali konzervovat – a že komunismus je jasnou a bezprostředně přítomnou hrozbou západní civilizaci – civilizaci, které patřila jejich nejzazší pozemská loajalita.

Pod názvem „liberalismus“ se v Americe profilovala politická levice, tedy syntéza ekonomické sociální demokracie, kulturního liberalismu a společenského reformismu. Americký liberalismus zaznamenal nástup ve 30. letech 20. století, po velké hospodářské krizi, kdy se stal prezidentem USA Franklin D. Roosevelt jako první prezident moderní levice v amerických dějinách. Jeho program Nový úděl vnesl federální vládu do ekonomického života země a učinil ji odpovědnou za blahobyt občanů.

V poválečné dekádě mezi lety 1945–1955 se objevila kritika levicového liberalismu ze tří rozdílných pozic: klasicky liberální, tradicionalistické a antikomunistické. Z nich se po roku 1955 zformoval americký konzervatismus.

Klasičtí liberálové a libertariáni požadovali co největší osobní svobodu, omezení moci státu, malou federální vládu, svobodný trh, nízké daně i státní výdaje. Byli proti socialismu a státním zásahům do života člověka i společnosti. Tradicionalisté zdůrazňovali řád, tradice, hodnoty, autoritu, morálku a hierarchii v životech lidí i společnosti. Byli proti masovosti, konzumnímu způsobu života, morálnímu a hodnotovému relativismu, který, jak věřili, vyústí v nihilismus. Antikomunisté byli přesvědčeni, že nekomunistická poválečná demokratická levice nechápe komunismus a jeho hrozbu. Považovali její politiku, jež usilovala o zadržování komunismu, za nedostatečnou, a místo ní doporučovali zatlačování komunismu; vytlačení sovětské moci ze střední Evropy a Pobaltí. Mnozí z nich byli dříve komunisty, proto se domnívali, že komunismu rozumějí lépe než ti, kdo komunisty nikdy nebyli.

Americká předválečná pravice byla izolacionistická, poválečný konzervatismus byl přesvědčeným zastáncem studené války a porážky komunistického impéria. K tomuto obratu došlo v důsledku antikomunistické složky americké pravice. Postoje amerického konzervatismu poprvé v politice reprezentoval senátor Barry Goldwater, když v roce 1964 neúspěšně kandidoval na prezidenta. Ten zastával výrazně libertariánskou pozici v domácí politice (redukci federální vlády) a silně antikomunistickou v politice zahraniční (vítězství nad SSSR). Ve volbách byl výrazně poražen.

Proto konzervativci v roce 1968 podporovali umírněnějšího politika, kterým byl Richard Nixon a který tolik

neakcentoval klasický liberalismus, nýbrž spíše umírněný tradicionalismus v podobě hesla „právo a pořádek“, tzn. za ukončení násilností ve městech a na ulicích (obdobně jako Donald Trump v roce 2020).

Vývoj ve druhé polovině 60. let připojil k americké pravici další dvě skupiny, čímž došlo k jejímu posílení. Na přelomu 60. a 70. let to byli neokonzervativci, původně levicoví intelektuálové, pro něž Nová levice 60. let posunula Demokratickou stranu příliš doleva. Nová levice v důsledku války ve Vietnamu opustila antikomunismus a přestala Sovětský svaz považovat za hrozbu. Podle neokonzervativců, stoupců zahraniční politiky zadržování komunismu, to bylo chybné a nezodpovědné. Vadilo jim i její morálně-kulturní rebelantství v podobě sexuální revoluce a radikálního feminismu. Naopak vyznávali buržoazní morálku a stabilní rodiny, obojí považovali pro svobodnou a demokratickou vládu za nezbytné.

Neokonzervativci, kteří dříve podporovali občanská práva barevných menšin a odstranění segregace, se postavili proti takzvané pozitivní diskriminaci (preferencím) ve prospěch rasových menšin (affirmative action); jinými slovy byli za individuální práva a proti kolektivním privilegiím. Postupně začali přijímat i kapitalismus coby sice nedokonalý, ale přece jen nejlepší ekonomický systém pro zlepšování lidského údělu. Z těchto důvodů postupně přešli na pravici.

Druhou skupinou byla konzervativní populistická Nová pravice, jež se v 70. letech zformovala jakožto lidová reakce na intelektuální snobismus a amorálnost Nové levice let šedesátých. Byla to tzv. náboženská pravice, konzervativní evangelikálové; říkali si Morální většina.

Příchod těchto dvou skupin k pravici a politický vzestup „velkého komunikátora“ Ronalda Reagana způsobily, že tento bývalý guvernér Kalifornie byl v roce 1980 zvolen prezidentem USA jako konzervavec. Byl to výrazný triumf všech složek amerického konzervatismu. Důsledkem jeho působení bylo výrazné snížení daní (cíl libertariánů) a rozpad sovětské říše (cíl anti-komunistů).

Po aféře Watergate a neúspěchu prezidenta Nixona se Reagan stal hlavním favoritem konzervativců a chtěl, aby konzervatismus byla židle na třech nohách:

libertariánské, tradicionalistické a antikomunistické. Nechtěl prosazovat vybledlé, pastelové barvy, nýbrž na prapor si chtěl dát barvy jasně zářivé. Po umírněném Nixonovi jasně vyprofilovaný politik.

Reagan byl tak úspěšný, že se k němu hlásili konzervativci ještě mnoho desetiletí. Jeho viceprezident a následně prezident George Bush st. byl méně výrazný (více Ford než Reagan) a na své druhé období už zvolen nebyl. Jeho syn George W. Bush byl tradicionalistický a vedl velice aktivní zahraniční politiku šíření demokracie na Blízkém východě, která moc úspěšná nebyla. Doma však byl politikem velkých vládních výdajů, které ještě zvýšil jeho nástupce Barack Obama. Reakce na Bushe ml. a na Obamu? Populistické libertariánské hnutí Tea Party, které bylo proti velkým státním výdajům, deficitům a zvyšování daní. Vždy, když jedna složka konzervatismu, jedna noha židle, byla upozaděna, vzápětí se vrátila...

Trump představoval revoltu proti konzervatismu – aktivní zahraniční politice, malému státu (požadoval větší výdaje) – a nejlepší vztahy měl s tradicionalisty, byť on sám tradicionalistou nebyl.

Lze tedy očekávat, že až přijde příští demokratický prezident, libertariánská složka konzervatismu se vrátí. A v zahraniční politice už konzervatismus nebude usilovat o idealistický cíl šíření demokracie ve světě, ale bude se soustředit na realistický cíl geopolitického zápasu s „rudou“ Čínou. Nikoli boj proti radikálnímu islamismu, jak se zdálo po 11. září 2001, nýbrž zápas s Čínou může pro americký konzervatismus plnit roli, kterou ve studené válce hrál antikomunismus.

Poučení pro evropský konzervatismus? Za prvé ne-redukovat se jen na jeden proud či zájem, ale stavět na minimálně „třech nohách židle“ a vznášet až recyklovat několik témat (např. boj proti zelenému extremismu, proti neomezené imigraci, za podporu přirozené rodiny, proti příliš rozhazovačnému státu atd.). To, když upadne do volební nemilosti jedna „noha“, lze akcentovat druhou, pak třetí a pak opět první... V každé situaci je třeba působit relevantně a aktuálně.

A za druhé vzít zápas Ameriky a amerických konzervativců s Čínou vážně a uvědomit si, kdo jsou naši přátelé.

ZÁVĚR

V této studii jsme představili několik společných výzev ležících před USA a Evropskou unií.

V první řadě je to otázka velkých technologických společností a jejich případné regulace. V první kapitole jsme popsali překvapivě podobné postoje Republikánské i Demokratické strany. Obzvláště u republikánů se agendy chytli mladí kongresmani a senátoři, kteří se nepochybně do budoucna profilují jako výrazné osobnosti strany.

Je potřeba hledat zdravou rovnováhu. Chceme prostředí, kterému nebudou dominovat monopoly, které umožní růst a úspěšnost startupů a menších firem. Prostředí, kde uživatel internetu uvidí, která data o něm kdo sbírá, a dá mu možnost tato data kdykoliv smazat. A nakonec prostředí, které bude obezřetné a bude hlídat, aby trhům nezačaly dominovat netransparentní firmy pod kontrolou totalitních režimů.

Problém leží hlavně v tom, že EU chce aktivně regulovat technologické společnosti a internetový obsah, ale činí tak sama netransparentně, nejasně a hlavně nekoordinovaně s vládou USA. A to přitom chce regulovat primárně americké firmy. Na stole je tedy otázka, do jaké míry má právo zasahovat do fungování amerických firem.

Na obecné úrovni není určitě špatné, abychom byli ostražití vůči těmto společnostem a požadovali co největší transparentnost, co se týče zacházení s našimi daty. Na straně druhé je ale příhodné zvážit, zda je nutné tyto společnosti násilně rozbíjet.

S ohledem na klimatické změny a politické reakce na ně se ukazuje, že představitelé Republikánské strany si začali uvědomovat, že jim toto téma dlouhodobě

přebírají demokraté a že jim v tomto směru nejednoznačná rétorika prezidenta Trumpa příliš nepomáhá. Je stále jasnější, že prosazování řešení, jako je intenzivnější výsadba stromů či lepší hospodaření s půdou, u kterých není jasné, jak velký vliv mají na klima, nestačí. Stejně jako nestačí pouhý zákaz plastových tašek a brček, který ve skutečnosti nemá příliš velký dopad na klimatickou změnu. Jinými slovy republikáni mají v plánu nikoliv jen prosazovat uměřenější verze toho, co dělá levice, ale pokusí se přijít s vlastní, ráznou pravicovou alternativou k Zelenému novému údělu. Tato alternativa se bude zaměřovat na inovace, nukleární energii, zemní plyn a zachycování uhlíku.

Jeden ze zásadních problémů Zelené dohody pro Evropu je, že investiční plán nepočítá s podporou největšího zdroje čisté energie, jaký EU má – nukleární energií. A přitom na území EU se nachází 126 funkčních jaderných reaktorů, které zajišťují a generují více než polovinu čisté elektřiny (low-carbon).⁵¹ Současný investiční plán Zeleného nového údělu by ve svém důsledku znamenal výrazné ekonomické oslabení některých regionů včetně České republiky. Je v našem zájmu, aby konzervativci v USA začali dostatečným způsobem prosazovat alternativní cesty k dosažení uhlíkové neutrality. Takové, které využívají dostupné technologie a které v důsledku podporují a posilují ekonomiku.

Pozice konzervativců v EU jim neumožňuje prosadit nějakou zásadně odlišnou variantu od prosazovaného Zeleného nového údělu. Ale stejně jako v případě technologických korporací, také zde se nabízí prostor pro užší spolupráci s USA. Užší spolupráce s americký-

⁵¹ <https://www.world-nuclear-news.org/Articles/EU-Green-Deal-ignores-its-own-biggest-clean-energy>

mi republikány by mohla posílit argumenty opozičních evropských konzervativců.

V předposlední kapitole jsme rekapitulovali turbulentní vztahy mezi USA a Čínou napříč historií až po momentálně probíhající pandemii koronaviru. Čína se v současnosti snaží změnit svoji roli ze strůjce problému na spasitele. Velká část evropských zemí nakupuje zdravotnické vybavení v Číně, která se do budoucna může chlubit, jak (na rozdíl od izolovaných Spojených států) aktivně pomáhala zasaženým zemím. Když se k tomu čínské vládě podaří vypustit do mediálního prostoru dostatečné množství konspiračních teorií o původu koronaviru, má částečně vyhráno. Dá se předpokládat, že obchodní a technologická válka mezi USA a Čínou bude pokračovat, pravděpodobně ještě intenzivněji než dosud. Čínský režim nebude schopen ekonomicky uspokojit svoji populaci a nespokojení obyvatelé jsou pro autoritářský režim mimořádně nebezpeční. Musíme hledat způsoby, jak se bránit

čínským dezinformačním kampaním a nekalým tržním praktikám. Platilo to před pandemií, bude to platit i po pandemii. V USA si to uvědomují a je nejvyšší čas, abychom si to začali uvědomovat i v Evropě. EU má před sebou dvě možnosti, na kterou stranu se postaví – bude to USA, nebo Čína? To ostatně zdůrazňujeme v závěrečné části věnované tomu, jaké proudy konzervatismu v USA existovaly a existují a jestli si v Evropě můžeme vzít nějaké poučení z americké podoby konzervatismu.

Rok 2020 a celá následující minimálně dekáda je a bude mimořádně turbulentní. Žádná z námi popsaných problematik nemá jednoduché řešení. Některá témata jsou těžko uchopitelná a postoje politické reprezentace nejsou vždy úplně jednoznačné a usměrněné jasnou vizí. Jedno ale z této práce jasné je. Ve vztahu k Číně si musíme vytyčit jasné mantinely a rozhodnout se, na kterou stranu se postavíme.

A series of horizontal lines for writing, consisting of 20 evenly spaced lines that span the width of the page.

newdirection.online

[@europeanreform](https://twitter.com/europeanreform)

[@europeanreform](https://www.instagram.com/europeanreform)

[NDeuropeanreform](https://www.facebook.com/NDeuropeanreform)

contact@europeanreform.org